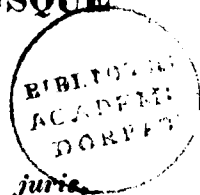

1285/

MEDITATIONES
DE
JURE CRIMINALI
R E S P E C T U
JURIS INTERNATIONALIS INSTITUTAE.

DISSERTATIO JURIDICA,
QUAM
AUCTORITATE
ILLUSTRIS JURECONSULTORUM ORDINIS
IN
UNIVERSITATE LITERARUM CAESAREA DORPATENSI,
UT GRADUM
DOCTORIS JURIS UTRIUSQUE
RITE CONSEQUATUR,
PUBLICAE DEFENDET
AUCTOR
Theodorus Witte, Mag. juris,
CURONUS.

Inest ad humanam societatem
justitiae fida custodia.

(Cicero, De fin. II. 34.)

DORPATI LIVONORUM.

TYPIS VIDUAE J. C. SCHÜNMANNI ET C. MATTIESENI.

MDCCCLII.

12881

Imprimatur

Nr. 73. } haec dissertatio ex decreto Ictorum Ordinis ea conditione, ut
quum primum typis excusa fuerit, numerus exemplorum lege
praescriptus collegio libris inspiciendis constituto tradatur.

Die 28. Apr. a. 1851.

Dr E. Tobien,
Ordinis Ictorum h. t. Decanus.

D 13968

PRAEFATIO.

Jus criminale, quum pars sit juris publici, proxime quidem et potissimum in notione civitatis nititur; nihilominus vero concedendum erit, multas quaestiones gravissimas jus criminum spectantes, et nominatim quidem eas, quae ad rationes singulis civitatibus earumque civibus cum aliis civitatibus earumque civibus intercedentes pertineant, quum civitatis notionem excedant, solius juris publici ratione habita notioni juris omnino convenienter et perfecte solvi non posse. Quaestiones ejusmodi necessario nos delegant ad altiorrem quandam inter homines juris communionem, cujus membra singulae civitates sint, ad jus internationale, speciem juris augustiorem, quam id jus, quod singulis civitatibus proprium est. Itaque, nisi juris internationalis ratione habita, quaestiones illae accurate atque diligenter pertractari et solvi nequeunt. Vir potissimum in muneribus, quae legatis obeunda sunt, versatus facile momentum juridicum nimis negligeret, doctor juris criminalis momentum internationale. Veram viam inibit, qui utrumque momentum justo modo respiciet et inter se copulabit; sed haec via difficilis est. Mihi quoque, id quod ingenue fateor, haec copulatio ab

initio non solum difficilis videbatur sed ejusmodi, quae effici vix posset. Jus criminum et jus gentium, quemadmodum hoc fere usque ad nostra tempora tractatum est, cum rationibus artis politicae a notione juris prorsus alienis, immo ei saepe adeo contrariis, multipliciter permixtum, atque hujus artis imperio plane subditum, mihi quidem elementa omnino diversi generis esse videbantur. Iluc accessit, quod multi conatus argumentum, quod in hac commentatione tractandum suscepimus, ad certam disciplinam certaue praecepta revocandi, etsi non omnino ad irritum ceciderant, tamen certe propositum nequaquam assecuti erant. Quin etiam viri de disciplina juris criminalis optime meriti, ut *Abegg* et *Tittmann*, in universum haud prosperiore successu hoc argumentum tractarunt, quamquam libenter profiteor, mihi utriusque opus, prioris tamen magis, quam posterioris, magnae utilitati fuisse ad solvendam quaestionem mihi propositam¹⁾. *Abegg* argumentum tantummodo juris criminalis ratione habita tractat; elementum autem internationale fere omnino negligit, jus gentium enim, qualis tunc erat hujus disciplinae conditio, ei est mixtio e jure, arte politica, aliisque elementis a jure alienis, itaque minime dignum, quod in opere suo respiciat. Itaque ille, jure gentium excluso, principio, jura territorio annexa esse, omnem auctoritatem concedens, tantummodo jus publicum respexit. Ingenii acumen et constantia in hoc principio

---

1) *J. F. H. Abegg*, Ueber die Bestrafung der im Auslande begangenen Verbrechen. Landshut 1819. *C. A. Tittmann*, Die Strafrechtspflege in völkerrechtlicher Hinsicht mit besonderer Beziehung auf die deutschen Bundesstaaten. Dresden 1817.

per totam fere commentationem sequendo probata virtutes hujus operis omni laude dignae sunt. Et sine dubio *Abegg* consilium sibi propositum optimo successu assecutus esset, si ambo momenta in tractando hoc argumento gravissima, jus publicum et momentum internationale, justo modo inter se conciliare et copulare studuisset. *Tittmann* juri gentium nimium tribuens in errorem contrarium incidit. Dolendum autem est, ei jus gentium nihil aliud esse videri, nisi collectionem praeceptorum prudenter agendi, civitatibus observandorum, ne commercium inter ipsas discordiis et bellis interrumpatur²⁾, quare negandum est, in ejus opere argumentum ratione notioni juris consentanea tractatum esse. In utroque opere igitur justa conjunctio et copulatio juris gentium et juris criminalis desideratur. His viris nominatis, vix commemorandi esse videntur auctores commentationum singularium, partim antea, partim eodem fere tempore, partim etiam postea editarum, quum alterutrum virorum supra laudatorum fere omnino secuti sint, atque pariter atque illi justam copulationem momenti internationalis cum momento juris publici neglexerint, et quum praeterea nonnulli vetustiorum³⁾, multo angustioribus finibus positis, tantummodo rationes in sancto imperio Romano nationis Germanicae, quod quondam vocabatur, huc spectantes respexerint, ergo re vera scriptoribus, qui de argumento nostro egerunt, non sint adnumerandi.

---

2) Cf. etiam *v. d. Becke*, Ueber den Krieg und seine Beziehungen auf das Criminalrecht. Neues Archiv des Criminalrechts. Vol. I. pag. 408.

3) *G. L. Böhmer*, De delictis extra territorium admissis. Göttingae. 1748; in ejus *Electis juris civilis*. Tom. III. Exercit. XX. *J. A. Rudolph*, De poena delictorum extra territorium admissorum. Erlangae. 1790.

Quum jam libros recentissimos de jure gentium scriptos⁴⁾, quae scientia novissimis temporibus admodum exulta est, accuratius perlegerim et cognoverim, fieri quidem posse arbitror, ut jus criminum respectu juris internationalis considerandum ad certam disciplinam certaue praecepta revocetur, neque tamen, quantis difficultatibus conatus ejusmodi implicitus sit, ignoro. Quamvis igitur, hanc commentationem meam minime perfectam numerisque suis absolutam esse, optime sciam, tamen duae res sunt, quibus fretus eam viris doctis proponere non dubito, altera, quod saltem in enucleando argumento meo viam hucusque non tentatam secutus sum, altera, quod spem optimam foveo, propter hanc ipsam causam conatum meum iudices benevolos et indulgentes nacturum. Saltem eo, quod argumentum respectu juris internationalis tractavi, prohibuisse mihi videor, ne neglecti alterius momenti coarguerer, cujus merito omnes accusantur, qui in hoc argumento tractando tantummodo juris publici ac territorii rationem habent⁵⁾, atque ab altera parte explica-

---

4) *A. W. Heffter*, Das Europäische Völkerrecht der Gegenwart. Editio II. Berlin. 1848. *H. B. Oppenheim*, System des Völkerrechts. Frankf. a. M. 1845. *C. Baron Kaltenborn von Stachau*, Kritik des Völkerrechts nach dem jetzigen Standpunkte der Wissenschaft. Lpzg. 1847. *M. Fölis*, Traité du droit international privé. Paris. 1843. *H. Wheaton*, Eléments du droit international. Leipzig et Paris 1843. Commentaries on the conflict of laws foreign and domestic in regard to contracts, rights and remedies, and especially in regard to marriages, divorces, wills, successions, judgements, by *I. Story Dane*, Professor of law. Boston 1834, angezeigt von *Mittermaier* in der Kritischen Zeitschrift für Rechtswiss. und Gesetzgebung des Auslandes. Band VII. Heidelb. 1835. *W. Schaeffner*, Entwicklung des internationalen Privatrechts. Frankfurt a. M. 1841.

5) *Abegg*, d. l. Eum fere in omnibus rebus secuti sunt: *J. T. Homan*, De delictis peregrinorum eaque puniendi ratione. Groningae 1823. *J. W. W. Wens*, De delictis a civibus extra civitatem suam commissis eorumque puni-

tio hujus argumenti ea ratione instituta, quam equidem secutus sum, non pendeat ex fluctuationibus et variis casibus artis politicae, natura sua mutabilis et inconstantis, cui periculo illa ab iis exponitur, qui in solvenda hac quaestione artem politicam solam ducem sequendam esse opinantur⁶⁾.

Nomini juris internationalis, quo praeceuntibus auctoribus locupletissimis⁷⁾ in hoc opusculo usus sum, quamquam Romanis ipsis in usu non erat, tamen in scriptis jurisconsultorum locum concedendum esse crediderim, quum brevissime et aptissime rem, de qua agitur, significet. Hoc mihi dicendum esse censi, ne propter novi vocabuli usum in reprehensionem incurrerem.

---

dorum ratione. Groningae. 1824. *Cosman*, De delictis extra civitatis fines admissis. Amstelodami. 1829. *E. Henke*, Handbuch des Criminalrechts und der Criminalpolitik. Berlin und Stettin 1823. Vol. I. § 90.

6) *Tittmann*, d. l. et ejusdem Handbuch der Strafrechtswissenschaft und der deutschen Strafgesetzkunde. Halle. 1822. Vol. I. § 30 — 32. *Egger*, Ueber die Bestrafung der Verbrechen, welche im Auslande begangen werden, mit Rücksicht auf die Oesterreichische Gesetzgebung in *Franz v. Zetters* jährlichen Beiträgen zur Gesetzkunde und Rechtswissenschaft in den Oesterreichischen Erbstaaten. Wien 1809. Vol. IV. Nr. 3. *S. Jemell*, Das Oesterreichische Criminalrecht nach seinen Gründen und seinem Geiste dargestellt. Editio III. Wien 1837. Vol. I. pag. 214 — 222.

7) Primus hac voce usus est *Jeremias Bentham* [international law], quem secuti sunt *Schaeffner*, *Fölix*, *Wheaton*, alii.

Introductio Historica.

Antequam ad ipsum hujus commentationis argumentum tractandum accedam, neutiquam supervacaneum esse arbitror, quid sit jus, civitas, jus internationale, communio civitatum, explanare et constituere⁸⁾, et deinde quam brevissime fieri possit, enarrare et exponere, quae fuerit conditio juris internationalis in genere et juris criminalis respectu juris internationalis in specie primum in civitatibus antiquitatis tam Asiae quam Europae, tum medio aeo, denique recentioribus temporibus usque ad leges criminales in Germaniae civitatibus in codicem redactas.

Hominis natura diligenter considerata ac perpensa, dubitari omnino non potest, quin ille secundum indolem suam intimam maximeque sibi propriam non ad vitam solitariam, sed ad vivam communionem conjunctionemque cum aliis hominibus natus sit⁹⁾. Itaque etiam in qualibet hominum societate homo ab altera parte quidem tanquam individuum nobis se offert, ab altera vero tanquam illius membrum et socium.

---

8) In his notionibus constituendis in re summa aatem fere omnino secutus sum opus praestantissimum modo laudatum: *Kaltenborn von Stachau*, Kritik des Völkerrechts etc.

9) *M. P. Rossi*, Traité de droit pénal. Bruxelles, 1835, pag. 134.

Principium, quo rationes partim inter singula societatis aliqujus membra, partim inter haec et societatem ipsam intercedentes constituuntur, jus, ipsius vero societatis ordo et forma, quae ex hoc principio proficiuntur eoque nituntur, civitas est. Homo autem a Deo ita creatus est, ut sui juris liberque sit; itaque eo, quod socius fit communionis juris, cujus notio et ipsa a Deo profecta hominis naturae quasi insita est, hanc primitivam naturam suam minime perdere potest, sed ita demum eam excolet et divinae origini convenienter praestantior et perfectior reddet. Homo igitur etiam cum aliis hominibus societate aliqua conjunctus liber manet et sui juris. Sed etiam communio juris, quum et ipsa primitiva et rationi conveniens sit, haud minus recte postulare potest, ut ipsius auctoritas et dignitas a singulis hominibus agnoscatur, immo etiam multo rectius, quoniam singuli homines tantummodo in ipsa eam culturam perfectionemque, cujus homo omnino capax est, assequi possunt, ideoque in eam intrare eique se subungere debent. Hoc respectu communio juris est potentia superior, qua norma vivendi definitur, vinculum, quo singuli quasi colligantur et continentur, ordo divinus, cui singuli ex consilio, quo homines nati sunt, se subicere debent. Itaque quaelibet communio juris duabus partibus inter se conjunctis constat, subjectiva, sive singulis membris liberis suique juris, et objectiva, sive communionem societateque ipsa. Prior pars nobis se offert tanquam principium libertatis, altera tanquam principium ordinis. Hinc sequitur, libertatem non esse potestatem ex libidine vivendi agendique, ita ut singulis hominibus liceat, vincula communionis juris, prout ipsis libeat,nectere et non nectere, — etenim jam ipsa natura hominis consiliumque, quo natus

est, ejusmodi potestatem arbitrariam excludunt —, sed singulorum potestatem notionem illam communionis juris longe supra ipsorum voluntatem optionemque elatam sibi ipsi suisque proprietatibus applicandi atque adaptandi.

Totum genus humanum constat multitudine populorum, qui quidem omnes eo typo principali gaudent, quod omnes singuli socii eorum liberi suique juris sint, alioquin vero multis rationibus inter se differunt, idque sciunt. In hac differentia posita est causa, cur populi suo quisque modo jus excoluerint et constituerint. Populus propria juris evolutione insignitus eademque constitutus et unitus civitas¹⁰⁾ est, atque jus in eo evolutum et excultum jus ejus proprium sive positivum; cujus quidem summa institutio civitas ipsa est, quoniam per eam rationes juris in populo apparentes, quae semper characterem notione juris huic populo propria expressum prae se ferunt, in universitatem quandam organicam, cujus centrum civitas ipsa est, conjunguntur et connectuntur.

Quamquam vero ex iis, quae modo exposuimus, civitas fastigium universae culturae juris summaque institutio juris populi juris communionem conjuncti est, eadem tamen minime habenda est pro summo fastigio communionis juris in universum, etenim notio populi minus late patet, quam notio totius generis humani. Itaque societas majoris auctoritatis dignitatisque exstat, cujus membra subjuncta sunt ipsae singulae

---

10) Populus et civitas eo inter se differunt, quod ille totum aliquod natura ipsa productum et effectum est, haec vero universitas, quam ipsius socii scientes et volentes constituerunt. *H. Ritter*, *Kleine philosophische Schriften*, Vol. I, *Ueber die Principien der Rechtsphilosophie oder der Politik*. Kiel. 1839. pag. 81 et 91.

civitates. Haec societas est communio civitatum ad politicam generis humani unitatem comprehensarum. In hac quoque juris communione membrorum ipsam constituentium sive singularum civitatum natura libera ac propria sacrosancta est, sed ab altera parte etiam unaquaeque socia hujus communionis juris, quo magis in rebus suis domesticis juris praecepta sequitur et observat, eo magis illam se superiorem seque illius membrum esse intelliget et agnoscet, atque huic sententiae convenienter aget. Hoc modo communio juris singulis civitatibus propria amplificatur in communionem juris internationalem sive totius generis humani. Norma, quae rationes singularum civitatum inter se et cum communione internationali vel civitatum constituuntur et ordinantur, jus internationale est. Principium subjectivum in civitatum communione directe singulae civitates exhibent, indirecte earum cives, quatenus illae membra communionis civitatum sunt. Hinc etiam cujuslibet civis persona tuta praestatur, ita ut in civitate aliena non solum pro homine tutelae publicae commendato, cui, ut aliquamdiu ibi commoretur, permissum sit, vel pro cive temporario ejus habeatur, sed simul etiam pro cive omnibus juribus fruente civitatis, quae ex alieno arbitrio non pendens parique jure cum reliquis membris gaudens ad civitatum communionem pertinet. Principium subjectivum repraesentat communio civitatum ipsa, dignitate atque auctoritate supra singulas civitates eminens, quae, quatenus membra ejus sunt, se invicem tanquam civitates sui juris, sacrosanctas, paribus juribus cum reliquis utentes, denique ex alieno arbitrio non pendentes agnoscunt. Quamquam vero in civitatum communione omnes civitates eam efficientes pari jure sunt, tamen sua quaeque indole et natura utuntur, pariter

ac singuli cives civitatis. Hunc peculiarem civitatum typum turbare ac mutare non licet, nisi quatenus ratio cum civitatum communione singulis civitatibus intercedens, ergo relationes ipsarum externae, atque eae conditiones internae, quae, quominus jus internationale evolvatur et vigeat, impedire possint, mutationem ejusmodi requirunt. Neque aliter res se habet in civitate, nam haec quoque peculiarem propriamque civium suorum naturam non coercebit, nisi quatenus illa impedimento erit, quominus civitatis consilium expleatur. Ut vero singulae civitates ratione modo dicta civitatum communioni se subjungant, hujus communionis consilium postulat, quippe quae id agat, ut propriam singulorum populorum vitam ad vitam communem totius generis humani extollat et amplificet¹¹⁾. Si qua civitas singularis commercio internationali prorsus se subtraheret, — si quidem hoc omnino fieri posset —, illa pariter atque homo, qui societati aliorum hominum se prorsus subducit, consilium a Deo sibi propositum non exsecuta lento morbo tabesceret et emoreretur¹²⁾.

Ut quaelibet cogitatio paulatim magis excolitur, ita etiam cogitatio de internationali juris communione permultos evolutionis gradus transiit, antequam ratione modo exposita constitueretur ac stabiliretur. Quin etiam ne nostris quidem temporibus praxis theoriae perfecte respondet, quamquam negari non poterit, illam cogitationem quotannis solidiora fundamenta sibi parare, neque minus in jure criminali, quam in jure privato efficacem se praebere. Quomodo jus internationale paulatim se eolverit, paginis jam sequentibus exponere

---

11) *Kaltenborn v. Stachau*, l. l. Cap. IV. pag. 256 sqq.

12) *A. W. Heffter*, *Das Europ. Völkerrecht*. pag. 60 et 61.

conabor, ita tamen, ut tantum prima ejus rudimenta gravioreque mutationes, quas usque ad tempora nostra subierit, breviter indicem.

Quolibet tempore et cuilibet populo majus minusve commercium cum aliis populis fuit¹³⁾, etenim cuilibet populo aliqua certa civitatis forma inter se conjuncto, qui a quovis alio populo se diversum esse intelligit, cum reliquis relationes quaedam intercedunt, quae ex ipsa differentia originem capiunt. Itaque commercium inter populos, sive internationale, jam antiquissimis temporibus, ubi primae civitates constitutae essent, fuisse necesse est, atque rem ita se habuisse etiam historia demonstrat. Ejusmodi commercii norma est ratio, qua civitates commercio inter se utentes jus spectent, sive jus positivum in iis natum, quod quidem saltem in antiquis civitatibus Orientis paene omnino e praeceptis institutisque deorum cultum spectantibus prodiit. Itaque etiam omnes regulae in commercio inter antiquissimas Orientis civitates observatae hanc naturam nobis ostendunt. Civitates ipsae vero non sunt antiquiores his regulis. Nihilominus novissimis temporibus fuerunt, qui juris internationalis evolutionem populis ante Christi tempora florentibus, ne Graecis Romanisque quidem exceptis, omnino abjudicarent. Nequaquam vero haec opinio utique falsa eo sustentari et probari potest, quod illi populi in universum de jure aliter sentiebant ac judicabant, quam populi hodierni: quum qui hoc argumento uteretur, notioni juris eam virtutem, qua imprimis excellit, facultatem

---

13) *Fallati*, Keine des Völkerrechts bei wilden und halbwilden Stämmen, in der Zeitschrift für die gesamte Staatswissenschaft. Fasc. I. 1850. pag. 151 — 242.

se magis magisque evolvendi, abrogaret. Concedendum quidem est, temporibus ante doctrinam Christianam per populos divulgatam tantummodo germina quasi juris internationalis reperiri, attamen ea jam digna esse crediderim, ad quae animum advertamus, quum ex iis laeti flores hujus juris paulatim se evolverint. Si vero quis, quod et ipsum a nonnullis factum est, jus internationale in civitatibus ante Christi tempora florentibus fuisse propterea neget, quia civitates antiquae ipsi non videantur fuisse sui juris et ex alieno arbitrio non pendentes, — qua quidem civitatum indole deficiente jus internationale vigere et valere utique nequit — : contra eum mihi afferre licebit historiae testimonia, quibus demonstratur, antiquitatis civitates, etsi non iisdem, quibus civitates recentioris temporis, tamen certis quibusdam juris formis et principiis utentes foedera iniisse, de rebus communibus per legatos egissecet; quae omnino sine dubio fieri non potuissent, nisi altera civitas paciscens alteram sui juris neque alienae civitati obnoxiam esse agnovisset et concessisset. Differentia inter jus internationale antiquitatis atque id, quod hodie viget, potissimum ex ejus diversis fontibus proficiscitur. Omne jus in Orientis civitatibus valens directa via fluxit ex legibus deorum cultum et morum integritatem spectantibus, fonte primario tam vitae singularum civitatum, quam mutui inter eas commercii, quare utrique hic character nunquam deest. Jus et religio in his civitatibus adhuc omnino inter se conjuncta et conflata sunt. Ita nominatim etiam apud Chineses¹⁴⁾ res se habet, quorum praeclarae et ma-

---

14) In exponendo, quate fuerit jus internationale in civitatibus antiquis, potissimum secutus sum opus maxime laudandum *Mauritii Müller-Jochmi*,

gnificae sententiae de ratione inter singulas civitates valente utique expectationem nostram superant, quum, quae illi de jure sentiant, praeceptis omni laude dignis nitantur, qualia haec sunt: „Genus humanum a Deo creatum et facultate agendi actionesque suas secundum certam normam instituendi instructum est.“ „Omnes nationes ex una eademque matre natae, omnesque homines fratres sunt¹⁵⁾.“ Lex morum principalis apud eos haec valere dicitur: „Quidquid tibi fieri nolis, ne fac alii.“ Praecipue etiam eorum imperatori officium sanctissimum injectum est, ut peregrinos benigne recipiat comiterque cum iis agat. Itaque secundum has de jure sententias fieri omnino non potuit, ut peregrinorum conditio in China juris tutela careret. Peregrinus tutus praestatur Chinensium jure criminali, eique pariter atque indigena subiectus est. Scelera igitur a peregrinis dolose perpetrata, quae etiam a civibus ipsis facta capitis poena multari solent, per Chinensium forum delicti commissi inquiruntur sententiaeque de iis fertur. Deinde haec sententia subjicitur examini ejus, qui regis vicibus in provincia fungitur, isque, si eam probat, foro, quod causam inquisivit, poenae executionem mandat, ad quam tamen procurator nationis, cujus reus est, advocatur. Si vero peregrinus facinus secundum Chinensium leges non capitale commisit, ille popularibus suis puniendus traditur. Tantummodo explorator peregrinus, qui ratione illicita in Chinensium imperium ad res publicas clam exquirendas furtim ingressus est, atque hoc modo jus hospitii nefarie violavit, sine exceptione poena capitali afficitur¹⁶⁾.

Geschichte des Völkerrechts im Alterthume. Lpzg. 1848. Praeterea cf. *Hälschner*, De jure gentium, quale fuerit apud populos Orientis. Pars prior. Halis 1842.

15) Hoc praeceptum certo etiam nostro seculo honori esset.

16) *Müller-Jochmus*, l. l. pag. 36 sqq.

Normae commercii internationalis, quae apud Indos ac Persas valebant, etiam minus, quam quae a Chinensibus observabantur, e directis juris praeceptis deduci possunt, quum praecepta ejusmodi, ut jam commemoravi, in praescriptis Deorum cultum spectantibus contenta, nobis non sint nota, neque unquam in notitiam ventura videantur. Ex his praescriptis modo dictis atque praecipue inde, quod incolae Indiae non, uti Chinenses, unius stirpis, sed e multis gentibus mixti et compositi erant, ergo probabiliter haud severius aliorum populorum societate abstinebant, concludi posse videtur, apud Indos in universum easdem fere regulas commercii internationalis exstitisse, quas a Chinensibus observatas esse atque etiam nunc observari vidimus. Hospitalitas, ut unum saltem exemplum afferam, virtus summa ab Indis existimatur, atque in legibus a Menu latis legi de pietate erga Deos observanda adiuncta est lex, quae venerationem hospitum praecipit et Brachmanes statim post sacra facta iis cibos porrigere jubet. Eadem sententiis Persas imbutos reperimus. Nam Persae, etsi, ut omnes antiqui populi Orientis, se longe praestantissimos omnium esse censebant, nihilominus tamen maxima comitate et liberalitate erga peregrinos usi sunt. Secundum Persarum sententiam Oromazem peregrinorum tutorem fuisse, probat Zoroastris precatio, qua Deum orat, ut sibi, quae contra peregrinos deliquerit, ignoscantur¹⁷⁾.

Apud populum Judaeorum, qui se a Deo potissimum electos et dilectos esse opinabantur, etiam magis, quam apud alios populos antiquos Orientis, praecepta Dei cultum spectantia praeponderabant, et praeterea illi tam magnifice de se ipsis

---

17) *Müller-Jochims*, I. I. pag. 79—101.

sentiebant, ut prorsus nullum totius orbis terrarum populum ullo modo secum comparari posse arbitrarentur. Inde factum est, ut Judaei fere importuni et superbi contra peregrinos et praecipue contra homines aliorum Deorum cultui deditos essent, quum hac agendi ratione se Jehovae voluntati obtemperare crederent. Peregrini in duas classes divisi erant: alteri, qui in Judaeorum foedus intraverant, fere iisdem juribus uti sunt, quibus indigenae, alteri tantummodo jure domicilii. Aequalitas, quam in China inter indigenas et peregrinos saltem respectu juris criminalis valere reperimus, hic omnino desideratur. Facinus a Judaeo contra peregrinum in Judaea commorantem commissum leniore poena castigatur, quam quod a peregrino contra Judaeum patratum est. Judaeo, qui peregrinum occiderat, jus asyli erat, nunquam vero peregrino, ne tum quidem, quum tantum peregrinum interfecerat¹⁸⁾.

Ut vero apud antiquos populos Orientis praecepta religionem Deorum spectantia principium exhibebant, quo solo in universum omnes rationes jure nixae et nominatim jus internationale constituerentur et ordinarentur; ita apud Graecos Romanosque hoc principium religiosum principio unitatis reipublicae vel potius separationis ejus ab omnibus reliquis civitatibus cedere videmus. Orientis civitates a Diis ipsis quasi procreatae existimabantur, Judaeorum a Jehova, Graecorum contra Romanorumque humanae rationi mentique originem suam debebant. Itaque illae nulla alia re nituntur, nisi praeceptis Deorum religionem spectantibus, hac vero omnium civium ipsas constituentium voluntate certo quodam pacto

---

18) Müller Jochmus, l. l. pag. 58—78.

expressa ac pronuntiata¹⁹⁾. In illis Dii ipsi directa via jus ponunt illudque legem faciunt, in his Deorum potentia per civium voluntatem demum efficax fit²⁰⁾. Propter hanc diversitatem apud Graecos Romanosque etiam notionem juris internationalis alia ratione efformari et excoli necesse erat.

Quum igitur, ut modo diximus, Graecorum civitates pacto quodam civium niterentur²¹⁾, ex ipsius rei natura peregrini, quippe qui pacti initi non participes essent, iisdem juribus, quibus indigenae, frui non poterant. Neque tamen illi civibus ita postponebantur, ut omnium jurium expertes essent²²⁾, ut vel jus hospitii apud Graecos valens, quod peregrinos ab injuriis tutos praestitit, demonstrat²³⁾. Jupiter ipse peregrinorum patronus erat²⁴⁾, et jam antiquissimis temporibus in Creta insula, Athenis, Megarae et Corinthi κοιμητήρια ad recipiendos peregrinos exstructa sunt. Jus hospitii non solum inter singulos homines florebat, sed adeo inter totas civitates

---

19) *C. Th. Welcker*, Die letzten Gründe von Recht, Staat und Strafe. Giessen. 1813. Historischer Theil. Cap. IV. Griechen. pag. 343 sqq. *Abegg*, I. I. pag. 71. et Nota 75.

20) *K. F. Hermann*, Ueber Gesetz, Gesetzgebung und gesetzgebende Gewalt im Griechischen Alterthume. Göttingen. 1849. pag. 4. 12. 13. 20 et 23.

21) *Abegg*, I. I. pag. 69 et Nota 71. *Welcker*, I. I. pag. 348—356.

22) Aliam sententiam tulit *E. Osenbrüggen*, De jure belli et pacis Romanorum. Liber singularis. Lipsiae 1836. pag. 4—7.

23) *K. F. Hermann*, Ueber Gesetz, Gesetzgebung etc. pag. 62, et ejusdem Lehrbuch der griechischen Staatsalterthümer. §. 10 et Nota 1. pag. 23 et 24. *W. Wachsmuth*, Hellenische Alterthumskunde aus dem Gesichtspunkte des Staats. Edit. II. Halle 1846. Vol. II. pag. 223. *Harwood*, Handbuch der griechischen Alterthümer. Leipzig. 1805. Vol. I. pag. 265. *Homan*, d. I. pag. 20. Nota 45.

24) *G. F. Schömann*. Antiquitates juris publici Graecorum. Gryphiswaldiae. 1838. pag. 374.

exercebatur atque pactionibus (συμβόλοις)²⁵⁾ constituebatur, in iisque peregrinorum tuendorum causa πρόξενοι²⁶⁾, qui populares suos in civitate aliena tutarentur, instituebantur. Athenis omnibus peregrinis actiones privatas publicasque instituere licebat, publicas tamen tantummodo ad ulciscendam injuriam sibi ipsis illatam²⁷⁾. Peregrini secundum rationem, quae ipsis cum civitate intercedebat, dividebantur in ἰσοτελεῖς, μετοίκους²⁸⁾, et eos peregrinos, qui tantum aliquamdiu Athenis commorabantur. Ἰσοτελεῖς ipsi actiones intendebant, μέτοικοι per patronum (προστάτην)²⁹⁾, civem optimo jure, qui civitati vadimonium praestitit pro peregrino, cliente suo; omnes reliqui peregrini, quibus arctius vinculum cum civitate non erat, per πρόξενον³⁰⁾. Leges, secundum quas controversiae inter peregrinos et cives judicarentur, ex more in συμβόλοις per-scriptae erant, in quibus etiam constitutum esse solebat, quae essent fora competentia³¹⁾. Controversiae cum civibus

25) A. W. Heffter, Die Athenäische Gerichtsverfassung. Cöln 1822. pag. 90 et 91. Wachsmuth, l. l. Vol. II. pag. 148 et 223. G. F. Schömann, l. l. pag. 376.

26) Müller-Jochmus, l. l. §. 47. pag. 108, §. 52. pag. 114. Heffter, l. l. pag. 83. et 166—168. G. F. Schömann, l. l. pag. 375.

27) Müller-Jochmus, l. l. §. 52. pag. 114. Heffter, l. l. pag. 88.

28) Μέτοικοι appellabantur peregrini, qui ea conditione, ut annum tributum [τὸ μετοίκιον] aerario publico solverent, ab Areopago in tutelam civitatis accepti erant. Qui eorum facto aliquo de civitate Atheniensi optime meriti erant, in ἰσοτελεῖς recipiebantur, atque jam, saltem in causis privatis, iisdem jurebus fruebantur, quibus cives ipsi. Müller-Jochmus, l. l. §. 49. pag. 110; §. 50. pag. 111. Heffter, l. l. pag. 88. Hermann, Lehrbuch der griech. Alterthümer §. 115. et Nota 5, pag. 217 et 218.

29) Müller-Jochmus, l. l. §. 49. pag. 110; §. 52. pag. 114. Heffter, l. l. pag. 88. Wachsmuth, l. l. Vol. II. pag. 243. Schömann, l. l. pag. 190.

30) Wachsmuth, l. l. Vol. II. pag. 243.

31) Wachsmuth, l. l. Vol. II. pag. 257.

earum civitatum, quibuscum σύμβολα non erant facta, secundum jus Graecum sunt adjudicatae³²⁾. Idem probabiliter factum est, si in ejusmodi pactionibus de dirimendis controversiis nihil accuratius constitutum erat.

Leges *Lycurgi* principio unitatis civitatis ejusque separationis ab omnibus aliis civitatibus etiam plus tribuunt, itaque peregrinis in universum minus favent³³⁾, quam leges Atheniensium. Per hanc de jure internationali sententiam Spartani odium civitatum vicinarum et opprobrium *ξενιασίας* sibi contraxerunt³⁴⁾.

Civitas Romana vinculis illis praeceptorum directorum religionem Deorum spectantium, quibus civitates Orientis maxime coercebantur et premebantur, Graecae autem civitates jam multo liberiores erant³⁵⁾, fere omnino se liberaverat. Apud Romanos principium unitatis civitatis fundamentum est omnium rationum ad jus pertinentium, civitas enim summum bonum omnium ac singulorum in se continet. Jam ratio, qua respublica Romana orta est³⁶⁾, quum ad eam constituendam

32) Ita v. c. inter civitatem Atheniensium et Macedoniam σύμβολα non erant, et propterea Macedones Athenis juri Atheniensi subjecti erant. Σύμβολα igitur plerumque jura duarum civitatum paciscentium immutasse videntur.

33) *Schömann*, l. 1. pag. 142.

34) *Müller-Jochmus*, l. 1. pag. 103. sqq. *W. Wachsmuth*, Jus gentium quale obtinuerit apud Graecos ante bellorum cum Persis gestorum initium. Kiliae 1822, Imprimis §. 12. pag. 39. 40 et Nota 15; §. 23. pag. 79. 80 et Nota 11. 13. 15. 17. 18; §. 24. pag. 82. Nota 6. Ejusdem *Hellen. Alterthumskunde* Vol. 1. pag. 168. *Homan*, l. 1. pag. 18.

35) *K. F. Hermann*, Ueber Gesetz, Gesetzgebung etc. pag. 3.

36) *Cicero* in oratione pro L. Cornelio Balbo, cap. 13. dicit: „Illud vero sine ulla dubitatione maxime nostrum fundavit imperium et populi Romani nomen auxit, quod princeps ille creator hujus urbis, Romulus, foedere Sabino docuit, etiam hostibus recipiendis augeri hanc rempublicam oportere, cujus auctoritate et exemplo nunquam est intermissa a majoribus nostris largitio et communicatio civitatis.“

plures stirpes in unum populum quasi coalescerent, excolendo commercio internationali inter populum Romanum aliasque gentes favit, unde factum est, ut Romani verius rectiusque, quam Graeci, de commercio internationali judicarent. Huc accessit, quod postea, quom finis imperii Romani in dies magis amplificarentur, Romani persuasum habebant, se ad totum terrarum orbem in unam civitatem conjungendum et consolidandum fatis destinatos esse. Quem finem ut assequi possent, necesse erat, ea ratione cum populis alienis agerent, quae eos permoveret, ut ad populum Romanum se applicarent et cum eo quasi coalescerent. Hinc etiam multis scriptorum antiquorum locis Romanorum comitas atque hospitalitas erga peregrinos laudibus elata est, quippe quibus, nisi consilio hostili venirent, semper fines imperii Romani paterent³⁷⁾. Jam antiquissimis temporibus Roma cum aliis civitatibus publica hospitia junxit³⁸⁾, atque laesio hospitii, tanquam violatio officii religiosi, grave facinus habebatur. Etiam recuperatores ad adjuvandum commercium internationale instituti erant, imprimis ad dirimendas et dijudicandas controversias publicas cum aliis civitatibus ortas³⁹⁾, quamquam privato quoque commercio inter Romanos et peregrinos multiplici ratione profuerunt.

---

37) *Müller-Jochmus*, I. I. Cap. VII. pag. 131 sqq. et Cicero, *De officiis* II. 18.

38) *Livius*, V. 28; XXXVII. 54; XLII. 1. *F. Walter*, *Geschichte des römischen Rechts bis auf Justinian*. Edit II. Bonn. 1845. Vol. I. Das öffentliche Recht. Cap. XI. §. 77. pag. 85 et 86.

39) *Sext. Pompeji Festi* et *M. Verrii Flacci*, *De verborum significatione* libri XX. illustrati ab *Andrea Dacero*. Amstelod. 1700, in libro XVI sub voce recipiatio: Recipiatio est, cum inter civitates peregrinas lex convenit, ut res privatae reddantur singulis, recipiaturque, et recipiatio

Sexto seculo ab urbe condita constitutus est magistratus ordinarius praetoris peregrini, qui plerumque inter peregrinos vel inter cives et peregrinos jus dicebat⁴⁰⁾. Causas peregrinorum, qui diutius Romae habitabant, ipsorum patroni, qui, ut Graecorum *προστάται*, cives esse debebant, in iudicio agebant et tuebantur, atque inter hos patronos et peregrinos conjunctio ad normam clientelae formata eique fere omnino similis obtinebat, quae applicatio⁴¹⁾ vocabatur. Haec applicatio paulatim abolevit et tandem seculo septimo propriam vim suam judicalem omnino amisit, nominatim etiam jus hereditatis, quod antea patrono in bona peregrini compete-
bat. Peregrini, qui tantum per breve tempus Romae commorabatur, causas, si quae ei ortae erant, in iudicio agebat et tuebatur hospes, vel si hospite carebat, patronus patriae ipsius, ut Athenis *πρόξενος*⁴²⁾. Iis, qui hac similive ratione Romanos de jure internationali sensisse arbitrantur, haud raro objectum est, peregrinum idem significavisse, quod hostem. Etsi hoc concedimus, tamen inde non sequitur, peregrinum Romae juris expertem fuisse; etenim propria vis vocabuli hostis minime

---

est, ut ait *Gallus Aelius*, cum inter populum et reges, nationesque et civitates peregrinas lex convenit, quomodo per recipiatores reddantur res recipenturque, resque privatas inter se persequantur. *Livius*, XXXVIII, 38. *Dionys. Halic.*, VI, 95: „ut privatarum rerum iudicationes intra decimum diem fierent“. *G. F. Puchta*, *Cursus der Institutionen*. Lpzg. 1845, Vol. I, pag. 349 sqq. *Carl Sell*, *Die Recuperatio der Römer*. *S. W. Zimmern*, *Geschichte des röm. Privatrechts bis auf Justinian*. Heidelb. 1829, Vol. III, §. 17, pag. 46 sqq. *A. W. Heffter*, *Institutionen des röm. und deut. Civilprocesses*. Bonn 1825, pag. 52 et 53.

40) I. 2. §. 28. Dig. De origine juris. I. 2. *Puchta*, I, I, pag. 355. *G. Hugo*, *Lehrbuch der Geschichte des römischen Rechts bis auf Justinian*. Ed. XI. Berlin 1832, pag. 368 et 680. *Livius*, XXII, 35.

41) *Cicero*, De orat. I, 39. *Hugo*, I, I, pag. 577. *Puchta*, I, I, pag. 357.

42) *Puchta*, I, I, pag. 356 et 357.

quidquam inimici continet, sed tantum indicat, eum, qui hoc nomine appelletur, non esse civem Romanum sed alienae civitatis⁴³⁾. E contrario cognatio vocabuli hostis cum vocabulo hospitis⁴⁴⁾ et praecipue cum vocabulo hostiendi, quod teste Festo idem significabat, quod aequare, nobis indicare videtur, antiquitus ex Romanorum sententia nullum juris discrimen inter civem Romanum et peregrinum fuisse⁴⁵⁾. Postea demum, quum Romani cum nationibus alienis, praecipue finitimis, crebra bella gererent, vocabulum hostis incolam terrae hostilis, qui utique etiam peregrinus erat, significasse videtur. Ex hac igitur confusione notionis primitivae vocabuli hostis cum significatione ejus postea demum orta praecipue error ille natus esse videtur, quasi Romani peregrinos pro hostibus, erga pro hominibus juris expertibus, habuerint. Etiamsi ponamus, hanc deductionem etymologicam non sufficere ad refellendam opinionem, peregrinos Romae nullo jure usos esse, tamen, ni fallor, omnis dubitatio eo tollitur, quod jus gentium Romae valuisse certissime constat.

43) Adversarius mihi est *Osenbrüggen*, l. l. pag. 8.

44) Hostis a Graeco vocabulo *ἑστis*, aeolice *ἑστis*, quod significat peregrinum. Fabri Sorani Thesaurus. Editio Cellarii. Lipsiae, 1692. sub voce hostis. *Hugo*, l. l. pag. 128. et *Müller-Jochmus*. l. l. pag. 140. Nota 1.

45) *Sexti Pomp. Festi* et *M. Verrii Flacci*, De verborum significatione lib. XVII. sub voce status dies: „ab antiquis hostes appellabantur, quod erant pari jure cum populo Romano, atque hostire ponebatur pro aequare“. Porro in lib. VIII. sub voce hostis: „hostis apud antiquos peregrinus dicebatur, et qui nunc hostis perduellis. *M. Terent. Varronis*, De lingua latina librorum quae supersunt emendata et annotata a Carolo Odofredo Müllero. Lipsiae. 1833. lib. V. cap. 3: „Multa verba aliud nunc ostendunt, aliud ante significabant, ut hostis; nam tum eo verbo dicebant peregrinum, qui suis legibus uteretur, nunc dicunt eum, quem tum dicebant perduellem“. *Cicero*, De officiis. I. 12. l. 5. §. 2. Dig. de captiv. 49. 15. *Hugo*, l. l. pag. 128 et *Puchta*, l. l. pag. 355. et Nota m. et n.

Commercium cum civitatibus alienis earumque civibus a primo exordio civitatis Romanae initium cepit, quin etiam in ipsa urbe condenda jam germina hujus commercii internationalis continebantur. Relationes internationales augebantur, quo magis reipublicae Romanae fines amplificabantur et quo saepius propter hanc ipsam causam Romani cum populis finitimis in contactum veniebant. Huc accessit, quod Romani, saltem antiquioribus temporibus, quaestibus ex sua sententia illiberalibus et nominatim mercatura fere abstinabant, unde factum est, ut Romae haec fere a solis peregrinis exerceretur. Itaque non minus Romanorum, quam peregrinorum intererat mutuum commercium fovere et adjuvare. Nihilominus sententia, cives unius ejusdemque civitatis propriis quibusdam iisque firmissimis vinculis contineri, quae in nulla antiquitatis civitate tantam auctoritatem, quantam Romae habuisse videtur, plerumque impedivit, quominus peregrini ad plenum perfectumque usum civitatis admitterentur, quamquam ab altera parte neque iis ipsis neque eorum bonis juris tutela negata est. Romani peregrinis neque usum juris civilis neque legis actiones concedebant, nec tamen eos juris expertes esse volebant. Inde exorta est necessitas inveniendae copulae alicujus, quae strictum jus civile, quo cives Romani soli tenebantur, cum jure, cui peregrini subjecti erant, conciliaret. Haec copula jus gentium fuit, quod mox, quum commercium cum peregrinis cresceret et propterea normae juris, quibus illi tenerentur, in dies magis requirerentur, commune jus peregrinorum factum est⁴⁶⁾. Materiem ejus peregrini ipsi secum attulerunt, formam usus quotidianus et respectus juris civilis designaverunt. Jus gentium hac ratione

---

46) Puchta, I, I. pag. 337 sqq.

commutatum et cum jure civili quodammodo conciliatum, quum ab initio tantummodo rationes juris peregrinorum spectasset, postea hos fines angustos transgressum est, atque rigidum jus civile cum formis forensibus inde deductis, sive legis actionibus, multipliciter mitigavit et emollevit eoque idoneum reddidit, ut aliquando jus totius orbis terrarum evaderet⁴⁷⁾.

Jam si inquirimus, quemadmodum jus criminum internationale Romae efformatum sit, primum invenimus, actionem de sceleribus peregrinorum contra peregrinos in civitate Romana commissis judiciis Romanis et quidem praetori peregrino vel senatui competituisse. Norma, ex qua ejusmodi scelera dijudicarentur, non fuit jus civile, sed probabiliter jus gentium, quatenus magistratibus Romanis adhiberi posse videbatur, neque actio instituta est secundum regulas causarum civium Romanorum, sed ex arbitrio magistratuum supra dictorum, ita tamen ut normarum in jure gentium constitutarum ratio haberetur. Hinc elucet, quam religiose Romani principum, jura territorio affixa esse, secuti sint. Civis Romanus autem in terra aliena a cive Romano laesus semper actionem in adversarium suum instituit apud judicium Romanum competens, quoniam tanta suae gentis admiratione imbutus erat, ut in casu ejusmodi ab alienae civitatis magistratu juris tutelam petere recusaret, atque indignum esse arbitraretur, si secundum leges alienas causa sua judicaretur vel adeo poena in se constitueretur. In dijudicandis sceleribus a civibus Romanis in peregrinos vel a peregrinis in cives Romanos patratibus non eadem semper ratio valebat, sed hoc respectu tempus regum et primordia civitatis liberae a serioribus reipublicae seculis distinguenda sunt. Normae juris in judican-

---

47) *Oppenheim*, I. I. pag. 347 et 348.

dis criminibus ejusmodi antiquitus Romae observatae evidenter demonstrant, quod quidem etiam supra in universum jam ediximus, primis civitatis Romanae seculis peregrinos iisdem juribus, quibus indigenas, fruitos esse, quum illis temporibus etiam respectu juris criminalis peregrinos Romanis minime postponi videamus. Foedera enim illis temporibus inter Romanos et alias civitates icta probant, judicium illius civitatis, cujus civis injuria affectus esset, competens fuisse. Qui scelus commiserat, per Fetiales⁴⁸⁾ sacrosanctos a civitate sua deditus atque in civitate adversarii laesi secundum jus gentium a judicio quodam recuperatorum judicatus est. Quum respublica Romana celeriter potestate viribusque augetur et continuis bellis fere totum orbem terrarum sibi subjiceret, Romanis majestate sua indignissimum videri coepit, si cives aliarum civitatum aequis juribus cum civibus Romanis fruerentur, et praecipue si cives Romani alienis civitatibus judicandi et puniendi dederentur. Itaque ejusmodi deditio Romanorum propter delicta ab ipsis in singulos peregrinos commissa abrogata est, minime vero peregrinorum, qui contra Romanos deliquerant. Tantummodo ii Romani, qui contra legatorum sanctitatem aliaque officia jure gentium sancta peccaverant, civitati alienae, cui injuria illata erat, dedebantur, neque vero tanquam malefici ad subeundam poenam, quam crimine suo meruissent, sed tanquam piacula ad sedandam iram Deorum, qui rationes illas sanctas tuerentur, ne Dii a respublica Romana, cujus civis scelestus iste esset, ultionem peterent. Paulatim apud Romanos jus criminum internationale

---

48) Fetiales, quibus praecipue mandatum erat, ut adhibitis caeremoniis quibusdam religiosis bella indicere et foedera icere, in omnibus Italiae antiquae civitatibus reperiuntur. *Osenbrüggen*, l. 1. p. 18. sqq. *Puchta*, l. 1. Vol. I. pag. 349. *Livius*, I. 32; IV. 30.

ita constitutum est, ut, sive Romanus peregrinum, sive peregrinus Romanum laesisset, semper iudicium Romanum forum competens esset⁴⁹⁾.

Civitates Orientis adhuc principio societatis naturalis affectae, praeceptis religiosis imbutae et occupatae, atque persuasione, se omnibus reliquis civitatibus longe praestantiores esse, implicitae sunt. Haec quidem de praestantia sua opinio atque studium se suaque instituta tanquam sola rationi consentanea, tanquam normam toti generi humano observandam proponendi, etiam Graecorum Romanorumque civitatibus propria sunt, neque vero illae directo imperio praeceptorum religiosorum subjectae sunt, sed jam unitate civitatis in communi omnium civium pactione nixa utuntur principio. Itaque in iis jus internationale nondum sejunctum est a jure publico, sed in eo nititur vel potius idem est, quod jus publicum.

Augusta religionis Christianae axiomata, quippe quae unumquemque hominem per se liberum suiue juris et propterea omni reverentia cultuque dignum esse doceat, ut in omnibus rebus humanis, ita etiam in excolendo et emendando jure internationali magnam vim auctoritatemque habitura videbantur. Attamen hujus generis commutationem doctrina Christiana provocatam frustra quaerimus in civitatibus medii aevi ex imperii Romani ruinis ortis, et sine dubio illa tantum propterea desideratur, quoniam multa secula abierunt, antequam doctrinae Christianae praecepta, qualia vere essent, magis in vulgus perciperentur atque intelligerentur normaeque fierent, quas in agendo homines sequerentur. Itaque etiam

---

49) De toto hoc argumento cf. *W. Rein*, Das Criminalrecht der Römer von Romulus bis auf Justinianus. Lpzg. 1844. pag. 172 sqq.

medio aevo jus internationale adhuc longe abest ab eo perfectionis gradu, quem ei assequendum esse animo nobis fingimus. Ab initio jus internationale quominus lactius excoleretur, eo impeditum est, quod singulae stirpes Germaniam incolentes ab omni communitate societateque inter se abstinebant, et tantum iis, qui ejusdem stirpis erant, plena et aequa jura concedebant, postea vero ei obstaculo fuit tyrannicum imperium imperatorum Germanicorum et Paparum, qui singulis civitatibus in civitatum communione tantum hactenus propria jura dabant, quatenus eo ipsorum potentia et arbitrium non coërcebantur.

Graecorum ac Romanorum jus antiquum territorium spectans severum jus publicum fuit, Germanorum autem jus antiquum secundum notionem suam singulas personas spectans fuit jus stirpis, gentis vel pagi cujusdam⁵⁰⁾. Itaque si quis ex stirpe aliqua Germanica oriundus in pagum alienum se contulit, ille jus gentis suae, jus suum, quasi peregre secum duxit. Ille in hoc pago alieno suae stirpis nomine usus prodiit et secundum suae stirpis jus vixit, quod, ut ita dicam, ab ejus persona sejungi non poterat. In hac re conspiciebatur character juris, ut ita dicam, personalis⁵¹⁾, cui oppositus est is character ejus, qui notione territorii nititur, secundum quem jus in terra aliqua valens in unumquemque, cujuscunque gentis vel stirpis est, simulatque in terrae fines ingressus

---

50) *J. Grimm*, Deutsche Rechtsalterthümer. Göttingen 1828, pag. 396—402. *Oppenheim*, I. I. pag. 351 et *Staatslexicon* von *C. v. Rotteck* und *C. Welcker*. Altona 1847, T. V. pag. 364 et 365.

51) *E. Henke*, Grundriss einer Geschichte des deutschen peinlichen Rechts und der peinlichen Rechtswissenschaft, Sulzbach 1809. Vol. I. pag. 17 sqq. *Montesquieu*, *Esprit des loix*. Genève. 1749. Vol. II. L. 28. C. 2. *F. C. v. Savigny*, Geschichte des röm. Rechts im Mittelalter. Vol. I. Heidelberg. 1815. Cap. III. pag. 90 sqq.

est, auctoritatem habet, cumque praeceptis ipsius obtemperare cogit. Principium per se ipsum sibi tutelam et auxilium contra laesiones parandi in Germania valens, quod paulatim ad expiandas injurias illatas in compositionum systema evolutum et excultum erat, nos docet, gentium Germanicarum de juris notione sententiam nixam fuisse in persuasione, quemvis hominem ingenuum liberum suique juris esse. Cuilibet Germano secundum originem suam, v. c. Saxoni apud Francos et vice versa, ad reparandum damnum sibi illatum compositio concedebatur⁵²⁾. Quum vero stirpes Germanicae inter se sejunctae et ex alia regione in aliam migrantes paulatim in unam civitatem universam se conjungere et coalescere coepissent, per aliquantum temporis spatium quidem secundum principium, jura personis esse adstricta, compositio singulis stirpibus earumque membris propria servabatur, sed etiam civitas potestatem suam in omnes cives valentem exercebat constituenda poena, quam, qui alium laeserat, praeter compositionem laeso competentem civitati lueret. In hac re primum conspicitur vestigium sententiae, juribus subjectivis singulorum civium civitatem constituentium laesis simul etiam civitati, cujus pax laesione ista turbetur, injuriam inferri. Quo magis vero civitas ejusque utilitates primum locum occupabant, eo magis singuli cives civitati, tanquam unitati superiori, se subjungebant, qua re prima fundamenta jacta sunt ad gignendum, evolvendum excolendumque principium juris, jura territorio affixa esse⁵³⁾.

Antequam singulae civitates Germanicae conditae essent, omnes peregrini habebantur, qui neque vinculo vel concionis

---

52) *Grimm*, I. I. pag. 397.

53) *Oppenheim*, I. I. pag. 352.

generalis vel sacrorum communium, neque in universum ulla arctiore juris communione conjuncti erant; postea vero peregrini dicebantur, quicunque non nati erant in regno aliquo e pluribus provinciis uni regi subditis composito. Quemadmodum, ut supra commemoravimus, haud pauci in civitatibus Graecorum Romanorumque peregrinos juris expertes fuisse opinantur, ita etiam sunt, qui apud Germanos peregrinum ullo jure usum esse negent, idque tam aliis rebus, quam hac argumentatione probare conentur. Peregrinos appellari solitos esse dicunt Alilandi, Alilanti, Elilanti, Ellenti, Ellende, i. e. advenas ex aliena [ael = alienus sive peregrinus] terra; postea vero propter tristem sortem peregrini [Ellende] hominem miserum dictum esse *elend*⁵⁴⁾. Quatenus auctoritas huic argumentationi concedenda sit, in medio relinquo, lectori benevolo autem in memoriam revoco *Caesaris* et *Taciti* testimonia⁵⁵⁾ de antiquorum Germanorum hospitalitate, quam etiam postea diversarum gentium Germanicarum leges officium sanctissimum appellant⁵⁶⁾. Sententiam nostram de peregrinorum apud Germanos conditione veram esse etiam eo probatur, quod jam antiquis temporibus apud eos judicia hospitem inveniantur, in quibus, ut Romae a praetore peregrino, non solum controversiae juris peregrinorum cum peregrinis, sed etiam

---

54) *Grimm*, I. I. pag. 396. *G. Phillips*, Geschichte der Deutschen mit besonderer Rücksicht auf Religion, Recht und Staatsverfassung. Berlin 1832. Vol. I. pag. 132. Not. 33, et pag. 141. *Staatslexicon*. Vol. V. pag. 361.

55) *Caesar*, De bello Gallico. VI. 23. *Tacitus*, De moribus Germanorum. c. 21. *C. A. F. Engelhart*, Quae peregrinorum apud Germanos conditio et olim fuerit et nunc sit. Diss. inaug. Halis. 1841. pag. 12.

56) *P. Canciani*, Leges Barbarorum antiquae. Venetiis. 1789. pag. 339. Leges Edovardi Regis. Art. XXVII. De hospitibus; ibid. pag. 23. lex Burgundionum. Tit XXXVIII. 1. *Grimm*, I. I. pag. 399 et 400.

indigenarum cum peregrinis dijudicabantur, quae quidem judicia evidentissime refellunt opinionem, peregrinum apud Germanos jure destitutum fuisse. Haec hospitum judicia prae ceteris judiciis citissima jurisdictione excellebant, quum causae iis competentes plerumque intra tres dies, quin etiam saepe spatio unius diei „ex altero sole ad alterum“ dijudicarentur⁵⁷⁾. Utcunque res se habuit, hoc saltem constat, in gentium Germanicarum codicibus legum jam hanc elucere sententiam, pacem in civitate obtinentem etiam peregrinos in ipsa commorantes, nisi illis ratio hostilis intercedat cum civibus, inter quos versentur, ab injuriis tutos praestare. Itaque, quae causa fuerit, cur peregrinus hospitaliter exceptus sortem suam deploraret, minime apparet, nisi pro miseria eam conditionem habitam esse opinemur, in qua peregrinus non omni ex parte iisdem juribus cum indigenis frueretur⁵⁸⁾. Principium jura definiens apud Germanos ubique est unitas gentis⁵⁹⁾. Quo magis igitur diversae gentes cognationis inter se sibi consciae fiunt, eo pluribus juribus earum membra etiam in terra peregrina fruuntur. Quin etiam jurium aequalitatem passim invenimus, partim inter gentes diversas frequenti commercio inter se junctas, partim in iis terris, in quibus indigenae cum peregrinis, qui postea aut immigraverunt, aut indigenas vi armorum, servata tamen ipsorum libertate, sibi subjecerunt, commixti erant. Hic principium valebat: Suae cuique gentis

---

57) *Engelhart*, d. l. §. 22. pag. 34—37. *Grimm*, l. l. pag. 402.

58) *Grimm*, l. l. pag. 397.

59) *Engelhart*, d. l. pag. 5.: „In advenae conditione censenda propinquitās etiam pagi illius patrii et gentis ejusdem affinitas respici solebant.“ *Grimm*, l. l. pag. 396.

jus norma esto, secundum quam vivat⁶⁰⁾. Hoc modo ei, qui criminis alicujus accusatus erat, secundum normas in gentis suae jure constitutas se defendere licebat. Tantummodo compositio et multa, fredus, quam, ut supra commemoravimus, civitas ipsa seriore tempore expetivit, secundum principium, jura personis annexa esse, ex jure ejus gentis, ad quam laesus pertinebat, constituta est. Demum regnante Carolo Magno axioma, cuilibet Germano Francorum regno subdito, non habita ratione domicilii, secundum jus gentis suae compositionem tribuendam esse, vim legis universalis nactum est. Paulatim civitas poenam supra dictam etiam a nationibus non Germanicis Germanorum imperio subjectis expetere coepit, attamen in hac re plerumque a principio aequalitatis recessum est⁶¹⁾, quum his ex more tantum ea compositio, quae libertis quoque competeat, concederetur. Haec conditio erat nominatim Romanorum in regno Francico et Celtarum in Anglia⁶²⁾.

Quo magis gentium Germanicarum mos se sejungendi et sejunctim vivendi, formatis civitatibus majoribus plures gentes complectentibus, exstinguebatur, et quo magis per hanc ipsam rem principium, jura personis annexa esse, antiquabatur, eo altiores firmioresque radices simul cum evolutione auctoritatis civitatis principium, jura territorio annexa esse, egit. Jam civitas singulis gentibus superior erat, easque in societatem quandam, civitatis communionem, comprehendebat. Hinc factum est, ut antiquum jus singularum gentium, quamvis prisco more patrio uteretur fundamento, labefactaretur, atque

---

60) *Engelhart*, d. 1. pag. 9.

61) *Grimm*, l. 1. pag. 398.

62) Cf. in universum *W. E. Wilda*, *Geschichte des deutschen Strafrechts*. Halle 1842. pag. 672 sqq.

conjunctio membrorum cujusque gentis inter se jure consuetudinario nixa laxior fieret. Lacunam in civitatis institutionibus eo factam, quod normae juris, quae apud singulas gentes in usu fuerant, et jura singularum gentium, quae in earum judiciis publicis nata erant, obsoleverunt, codices legum explebant, in quibus componendis jam jurium peregrinorum ratio habebatur. Hac re lex civibus, ut ita dicam, objectiva et praeterea aliena facta est, nihilominus vero, quum civitatis potestate niteretur, sufficiebat. Peregrinus civitati ejusque legibus et poenis omnino subjectus erat, et quasi pro temporario cive ejusdem habebatur. Non humanitatis rationes peregrinis eadem jura, quae civibus, concedebant, sed tantummodo studium civitatis potestatem suam ubique intra fines suos firmandi et exercendi. Civitas quidem hoc modo axiomatic, jura territorio adhaerere, nixa, neque in institutionibus internis vel in relationibus externis libertatem tanquam principium suum, neque aequalitatem juris civitatum tanquam fundamentum principale commercii internationalis agnoverat; ergo, ut paucis dicam, studio se suaque commoda sola respiciendi, aliarum vero civitatum res nihili aestimandi nondum renuntiaverat⁶³⁾.

Praecipue demum reformatione sacrorum a Luthero inchoata, quam, quum ipsa ex animo et ratione prodiisset, non solum res ecclesiasticas, sed etiam res publicas novo quasi animo imbuere et implere necesse erat, in rationibus civitatum atque in sententia de jure internationali ingens commutatio effecta est. Studium civitatum se ab aliis civitatibus sejungendi et modo se suaque commoda respiciendi, atque principium, jura omnino tantum territorio annexa esse, ex hoc studio natum infracta sunt; contra vero axioma, civi-

---

63) *Oppenheim*, I. I. pag. 352 et 353.

tates omnes jure aequales esse et summa auctoritate gaudere, adjutum atque interior arctiorque societas earum praeparata est.

Nihilominus in codicibus juris illis temporibus compositis, nominatim in Constitutione Criminali Caroli V, nullam legem ad jus criminum internationale pertinentem reperimus. Quum vero constitutum esset, ut praeter CCC etiam jura aliena antea recepta auctoritate legali gauderent, praecipue in iis casibus, de quibus CCC legem specialem non contineret, ex analogia etiam respectu relationum internationalium inter varias imperii Germanici civitates obtinentium praecepta juris Romani adhiberi solebant, qui usus eo libentius receptus esse videtur, quod imperium Romanum nationis Germanicae constitutione sua interna antiquae civitati Romanae admodum simile erat. Ut olim provinciae Romanae juri Romano subjectae fuerant, ita etiam singulas civitates imperium Germanicum constituentes juri hujus imperii subjectas esse, naturae omnino consentaneum esse videbatur. Itaque in omnibus terris ad imperium Germanicum pertinentibus sine exceptione valuit forum delicti commissi, quod quidem jam ex axiomate, jura territorio esse annexa, necessario consequencebatur⁶⁴⁾. Praeter forum delicti commissi mox etiam forum domicilii auctoritatem adeptum est⁶⁵⁾ et quidem praecipue aemulatione civitatum imperii Germanici inter se, earumque studio praecavendi, ne nullo modo ex aliis civitatibus, quibuscum pari jure imperium

---

64) *Abegg*, d. l. pag. 73; lex 7. §. 5 et l. 22. Dig. De accusat. et inscript. 48. 2; l. 3. pr. Dig. De re milit. 49. 16.; l. 7. Dig. De custod. et exhibit. reorum 48. 3; l. 3 et 13. Dig. De officio praesid. l. 18; l. 14 cod. Ad leg. Jul. de adult. 9. 9; Nov. 134. c. 5; Nov. 69. c. 1; l. 10 et 16 Cod. Theod. De accusat. et inscript. 9. 1.

65) *K. Grolman*, Grundsätze der Criminalrechtswissenschaft. Editio II. Giessen und Darmstadt. 1805. § 419. pag. 589. 590 et 591. Nota d. *Abegg*. d. l. pag. 78 et 79.

Germanicum constituebant, pendere viderentur, vindicationeque juris puniendi, tanquam emolumenti gravissimi, denique eo, quod propter causas modo allatas cives suos externo foro delicti commissi tradere et committere nolebant. Immo forum domicilii, quamquam praecepta juris Romani adversabantur, brevi tempore foro delicti commissi adeo praeferri coepit. Denique interpretatione juris Romani per glossatores facta etiam forum deprehensionis introductum et praxi firmatum est⁶⁶⁾; ad quam rem praeter causas, quas introducendo foro domicilii favisse modo vidimus, praecipue haec sententia multum contulisse videtur, quodlibet crimen, in quacunque tandem imperii provincia commissum esset, toti imperio damnum inferre, et propterea quamlibet imperii civitatem provocare, ut ejus auctorem judicio submitteret et puniret⁶⁷⁾. Quum haec tria fora simul in usu essent et necessario saepissime concurrerent⁶⁸⁾, ita ut plures civitates simul alia ex alia causa jus puniendi sibi vindicarent, criminalis juris dictio in finibus imperii Germanici multipliciter impediabatur. Hac re factum est, ut, quamvis pluribus foris ad crimina dijudicanda et punienda constitutis securitati publicae satis consultum esse videretur, tamen is, qui scelus commiserat, haud raro dignam poenam subterfugeret⁶⁹⁾. Civitates singulae cives suos civitati, in qua illi maleficia admiserant, dedere plerumque noluerunt, quoniam deditionem ejusmodi auctoritate et majestate

---

66) *Böhmer*, De delictis etc. §. VIII; l. 1. Cod. Ubi de criminibus agi oporteat. 3. 15. *Abegg*, d.l. pag. 79.

67) *Arch. des Criminalrechts*. Tom. VII. pag. 384. *Neues Arch. des Criminalrechts*, Tom. XIV. pag. 554.

68) Quantum forum concurrebat, si ea civitas, in qua reus landsassiatum plenum habebat, jus ejus puniendi sibi vindicavit.

69) *Wens*, d. l. pag. 88 et 89.

sua indignam habebant⁷⁰⁾. Ex more in casu ejusmodi civitas, cujus civis deliquerat, se ipsam ad poenas a cive suo expectandas paratam esse declaravit. Similis usus valuisse videtur respectu peregrinorum, qui nullius civitatis ad imperium Germanicum pertinentis cives erant, ergo ne indirecta quidem relatione ad imperium Germanicum utebantur, nam leges imperii de iis nihil constituunt, atque translatio sententiarum Romanarum de jure internationali ad conditiones imperii Germanici post reformationem sacrorum a Luthero inchoatam nullo modo apta videri poterat.

Tunc demum, quum cognitio, qui animus purus atque augustus inesset in aeternis praeceptis veris, quae docet religio Christiana, perennis fons omnis probitatis et honestatis, magis percubisset, atque haec praecepta in omnes rationes societatum humanarum non modo introitum sibi munivissent, sed altas radices egissent, quum porro literae et per eas notio juris ac civitatis melius exulta essent: tunc demum, inquam, etiam studium populorum se ab aliis populis sejungendi et tantum sua commoda respiciendi axiomati, omnes civitates jure aequales esse atque summa auctoritate intra fines suos frui, cedere, atque singulos populos ad exsequendam speciem humanitatis, quam animo nobis fingimus, civitates vero ad efficiendam politicam communionem civitatum eniti videmus.

Hic novus animus novumque studium etiam in excolendo jure internationali respectu criminum manifestabatur. Jam pridem cognitum erat, commune jus criminum Germanicum,

---

70) *K. Th. Pütter*, Das pract. Europ. Fremdenrecht. Leipz. 1845. pag. 209.

quum post receptionem juris Romani et juris canonici et publicationem Constitutionis Criminalis Caroli V per legumlationem imperii non amplius excultum esset, sententiis et conditionibus aetatis ad majorem animorum cultum progressae jam non convenire et satisfacere. Quoniam legumlatio cessabat, munus juris excolendi usus forensis suscepit, quo paulatim jus criminale formatum est, quod magna ex parte cum legibus scriptis juris communis non modo non congruebat, sed etiam iis directe contradicebat. Hic status, quamvis necessitate jus criminale postulationibus progressae animorum culturae adaptandi provocatus, nihilominus non modo ambiguus erat, sed etiam periculum minitabatur. Itaque novis codicibus legum criminalium huic malo occurrere studuerunt. Borussia⁷¹⁾ prima hanc novam viam ingressa est, idque nondum dissoluto imperio Germanico; ejus exemplum paucis annis post Austria⁷²⁾ secuta est. Quamquam in his legum criminalium codicibus studium necessitatibus temporis satisfaciendi atque malum supra commemoratum tollendi manifestum est, tamen Bavaricus codex juris criminalis demum hoc consilium modo literis convenienti assequi non solum studuit, sed re vera etiam multiplici ratione assecutus est. Hic codex juris criminalis primus fuit, cui componendo vir vere doctus, *Feuerbach*, juris criminalis peritissimus aetatis suae, praesedit. Itaque hic codex congruentia singularum legum et logica subtilitate super codices Borussiae et Austriae antea promulgatos insigniter excellit. Bavariae exemplum mox

---

71) Tit. XX, des II. Theiles des allgemeinen Landrechts für das Königreich Preussen von 1794.

72) Gesetzbuch über Verbrechen und schwere Polizeiübertretungen von 1803 für die Kaiserlich-Oesterreichisch-Deutschen Erbstaaten.

plurimae civitates Germanicae secutae sunt, postremum Magnus Ducatus Badensis. Sine dubio autem ex omnibus codicibus juris criminalis in Germania compositis Badensi palma concedenda est, quum ille non solum ad usum practicum omnium aptissimus et praestantissimus sit. sed etiam ea, quae ex novissimis et praeclarissimis disquisitionibus virorum doctorum prodierunt, contineat. In his operibus legislationis, si cum antiqua imperii legislatione comparantur, etiam eo progressus animadvertitur, quod in iis, ut par est, commercii internationalis diversarum civitatum ratio habetur: in omnibus enim, ne uno quidem excepto, leges jus criminum internationale spectantes insunt, quae pro varia legislatorum sententia de commercio ac jure internationali variant. Quum vero codex juris criminalis Bavaricus⁷³⁾ primus et Badensis⁷⁴⁾ hucusque postremus in Germania sit, in quo argumentum justa literarum et virorum doctorum disquisitionum ratione habita tractatum est, omissis reliquis codicibus juris criminalis in principiis juris criminalis respectu juris internationalis exponendis ubique hos duos codices respiciam.

Disquisitionem, quo modo sententia de jure internationali paulatim excolta sit apud Slavos, et nominatim apud eas gentes Slavicas, quae imperium Rossicum constituent, et praecipue antiquissimis temporibus sententia de jure internationali vere praeclara atque augusta prae populis adhuc commemoratis insigniter eminuerunt, quum peregrinus antiquioribus temporibus indigenae haud raro respectu juris cri-

---

73) Strafgesetzbuch für das Königreich Baiern. München 1813.

74) Strafgesetzbuch für das Grossherzogthum Baden mit den Motiven der Regierung und den Resultaten der Ständeverhandlungen im Zusammenhange dargestellt von W. Thilo. Karlsruhe 1845.

minialis praelatus sit, recentioribus ei saltem aequalis habeatur, eo facilius in hac commentatione omittere et lectorem benevolum ad dissertationem meam: „Die Rechtsverhältnisse der Ausländer in Russland. Dorpat 1847.“ delegare posse mihi visus sum, quod hic secundum consilium meum in initio hujusce introductionis historicae propositum tantummodo brevem adumbrationem de conditione juris internationalis apud Slavos exhibere potuissem.

§ I.

Quam ex iis, quae in praefatione et introductione historica exposuimus, appareat, communionem juris internationalem cogitari non posse, nisi antea communio juris inter cives unius ejusdemque civitatis constituta sit, hic a notione civitatis nobis incipiendum erit. Civitas vero est universitas hominum juris capacium, quorum alteri regunt, alteri reguntur, in certo quodam territorio in personam moralem corporata¹⁾. Finis autem, quem civitas assequi studet, is est, ut ideam juris, quae ipsi fundamento est, cui ipsa originem suam debet, cujus gravissimum institutum, praesidium patrociniūque ipsa est, intra fines suos in vitam inducat et excolat. Jus quamvis cogitatione aeternum absolutumque, tamen re diversum est, quum effectio ejus e diversissimis rationibus, ut e gradu culturae, quem homines jurium capaces singulas civitates constituentes in religione, in moribus, in literis ac doctrina assecuti sint, ex eorum frequentiore vel rariore commercio cum aliarum civitatum civibus, e coeli temperie et conditione terrae ab ipsis occupatae, cet., multipliciter pendeat. Haec peculiaris expressio notionis juris e conditionibus modo commemoratis pendens est jus certum, proprium, positivum

---

1) *Bluntschli*, Allgemeines Staatsrecht. München. 1851. Sectio I. pag. 24.

civitatis alicujus. Pars ejus est jus criminale, i. e. complexus eorum juris axiomatum, quae e singulae cujusque civitatis propria sententia de notione justitiae profecta eum, qui ipsa laeserit, malo aliquo sensus afficiente, quod poenam vocamus, puniri jubent, atque hoc modo injustam ejus voluntatem et libidinem repellunt et compescunt.

§ II.

Communio juris internationalis principium suum agnoscit autocratiam [Souveraineté] singularum civitatum, i. e. earum majestatem et summam auctoritatem per totum territorium ipsarum, ad quam etiam potestas leges ferendi exsequendique et jus dicendi pertinet. Hoc momentum subjectivum communionis civitatum est²⁾, atque in eo nititur principium, jura territorio affixa esse, quod tamen tantummodo ita interpretandum est, ut statuatur, universam majestatis potestatem singulae cujusvis civitatis ad omnia et omnes intra civitatis territorium pertinere, ergo neminem, qui intra ipsius fines commoretur, huic potestati non subjectum esse³⁾. Notio autocratiae tolleretur, si in civitate ullae partes relinquerentur, in quas penetrare et vim suam exserere ejus auctoritas jure prohiberetur⁴⁾. Itaque etiam peregrinus necessario et sine dubitatione subjectus est auctoritati ejus civitatis, in cujus fines ille sive in breve tempus, ut in itinere per illam sa-

---

2) Cf. pag. 11. Introd. Historic.

3) *Homan*, d. l. pag. 35 et 36; cf. etiam sententia illustrissimi de Portalis in oratione ad titulum praemiale codicis civilis, quae invenitur in opere: *Code civil suivi de l'exposé des motifs*. T. II. pag. 12; *Oppenheim*, l. l. pag. 195; *Heffter*, *Völkerrecht*. § 33. pag. 63.

4) Haec etiam causa rationi conveniens atque e subtiliore cognitione naturae civitatis et progressu literarum profecta esse videtur, cur jus asyli in civitatibus antiquitatis et medii aevi fere ubique valens et efficaciam auctoritatis civitatis impediens sublatum sit. Cf. *Oppenheim*, l. l. pag. 267.

ciendo vel negotiationis alicujus causa, sive ad diuturniorem commorationem intrat. Ab altera parte jus alienae civitatis eum ab injuriis tutum praestat, ab altera ille legibus ejus, nominatim etiam legibus criminalibus subjectus est⁵⁾, attamen ille neque civis alienae civitatis stricto juris publici sensu fit, neque civis patriae civitatis esse desinit⁶⁾, quacum ipsum, etsi in aliena terra commoratur, communis origo, eadem ingeniorum cultura, consensus, quid sit jus ac fas, praecipue denique fides, quam civis patriae suae debet, firmissimis arctissimisque vinculis conjungit. Hoc principium est juris internationalis. Internationalis enim communio juris eo, quod singulas civitates ipsam constituentes liberas, sui juris atque jure aequales esse declarat, ergo autocratiam earum reveretur, etiam cives singularum civitatum sive peregrinos tanquam personas liberas et cives membri communionis ipsius autocratia instructi agnoscit, ergo eorum personis et bonis tutelam praestare debet. Haec tamen propter singulae ejusque civitatis autocratiam iis tantum ratione positivo ejus juri consentanea contingere potest; atque ab altera parte peregrinus legibus civitatis, in qua commoratur, ab injuriis ipsum defendentibus, obsequi debet, iisque obnoxius fit, si

---

5) In Anglia, ubi alioquin quolibet respectu, saepe adeo ratione notioni juris parum conveniente, principio, jura territorio affixa esse, indulgetur, tamen peregrinis, qui in Anglia deliquerunt, in processu criminali eo favetur, quod judicium de reo ejusmodi judicaturum pari numero Anglorum et popularium rei componitur. Haec norma tantum in judicandis peregrinis, qui laesae majestatis accusantur, relinquitur, in quo casu omnes iudices jurati Angli esse debent. *Blackstone*. Commentaires sur les lois Anglaises. T. V. l. III. c. 23. pag. 153 sqq; *Meyer*. Esprit, origine et progrès des institutions judiciaires. T. II. c. 13. pag. 209; *Homan*, d. l. pag. 58 — 61; *Pütter*, l. l. pag. 106; *Heffter*, l. l. §. 62. pag. 118. Nota 3.

6) *Heffter*. l. l. §. 35. pag. 67; §. 59. pag. 113.

contra eas delinquit. Peregrinus igitur omnino subjectus est legibus civitatis, in qua degit, et quidem tam respectu tutelae, quae ipsi praestatur, quam juris contra ipsum agendi, si deliquerit⁷⁾. Hoc principium per se verum ac necessarium esse, etiam eo probatur, quod illud, exceptis quodam respectu antiquitatis civitatibus, in omnium civitatum historia agnitum et usurpatum videmus; et si qua civitas contra illud pugnare vellet, principium suum, autocratiam, negaret, ergo in periculum incurreret, ne pessum iret. Haec sententia, civitates autocratia instructas esse, etiam iis legibus fundamento est, quae in codicibus criminalibus Bavarico⁸⁾ et Badensi⁹⁾ huc spectant.

§ III.

Sunt tamen nonnulli casus, in quibus ab hoc axioma juris internationalis receditur, ergo principium, jura territorio affixa esse, negligitur. Nominatim principes civitatum, quamdiu in aliena civitate peregrinantur, tutela quidem legum hujus civitatis fruuntur, minime vero ejus auctoritati ac potestati subjecti habentur¹⁰⁾. Hic usus nititur internationali jure

---

7) *G. F. v. Martens*, Einleitung in das positive europäische Völkerrecht. Göttingen. 1796. §. 99. pag. 122; *Schmalz*, Das europäische Völkerrecht. Berlin. 1817. pag. 155 et 156; *J. L. Klüber*, Droit des gens moderne de l'Europe. Stuttgart. 1819. T. I. pag. 98. 100 et 101; *F. Saalfeld*, Handbuch des positiven Völkerrechts. Tübingen. 1833. pag. 79 et 80; *Fölix*, l. 1. pag. 552 et 553; *Wheaton*, l. 1. Tom. I. p. 136 et 137; *Pütter*, l. 1. pag. 26—29 et pag. 102—105; *Heffter*, l. 1. § 36. pag. 68; § 62. pag. 118; *Oppenheim*, l. 1. pag. 384 et 386; *Köstlin*, Neue Revision der Grundbegriffe des Criminalrechts. Tübingen. 1845. pag. 737.

8) Publicationspatent. Art. 4.

9) Strafgesetzbuch für das Grossherzogthum Baden. §. 3.

10) *Martens*, l. 1. §. 75. pag. 97; §. 92. pag. 115; §. 168. pag. 202; *Klüber*, l. 1. §. 49. pag. 84; *Schmalz*, l. 1. pag. 185; *Saalfeld*, l. 1. pag. 46 et 47; *Wheaton*, l. 1. p. 118 et 119; *Pütter*, l. 1. p. 103; *Oppenheim*, l. 1. pag. 263; *Heffter*, l. 1. §. 42. pag. 83 et 84; §. 54. pag. 106.

consuetudinario, quod quidem per consensum civitatum communionem internationalem efficientium legis auctoritatem nactum est. Fontis ejusmodi auctoritatem legalem nemo, ut arbitror, in dubium vocabit, atque omnium minimum equidem, secundum ea, quae in introductione historica de notione internationalis communionis juris a me dicta sunt. Princeps enim in sua persona totam civitatem modo conspicuo conjungit et repraesentat, ejusque caput et quasi apex est¹¹⁾; itaque cum alienae civitatis auctoritati et potestati subicere idem esset, ac principium autocratiae, fundamentum ipsum internationalis communionis juris, tollere et evertere. Ex eadem causa secundum jus gentium in Europae civitatibus valens etiam omnibus legatis, qui personas principum, a quibus missi sunt, repraesentant, eadem conditio juris, quae principibus ipsis, — quam quidem voce satis barbara exterritorialitatem vocare solent —, in civitatibus peregrinis concedenda est.¹²⁾ Jam ipsa notio legati postulat, ut ille omnino liber sit, neque ullo modo ex arbitrio ejus civitatis, ad quam missus est, pendeat, quae quidem necessaria libertas sine dubio facillime in periculum vocaretur, nisi ille civitatis auctoritati puniendi exemptus esset. Rem ita se habere jam *Hugo Grotius*, auctor juris gentium, bene intellexit, sententiamque suam in opere praeclarissimo „De jure belli et pacis“ declaravit¹³⁾.

---

11) *Schmalz*, I. I. pag. 59; *Saalfeld*, I. I. pag. 44; *Wheaton*, I. I. pag. 118 et 121; *Heffter*, I. I. §. 53. pag. 103.

12) *Martens*, I. I. §. 212. pag. 251; §. 215. pag. 254; *Schmalz*, I. I. pag. 108. 114 sqq; *Klüber*, I. I. pag. 322. 323. 335 et 336; *Saalfeld*, I. I. pag. 141. 148 et 149; *Wheaton*, I. I. pag. 119. 122 et 123; *Pütter*, I. I. pag. 103; *Oppenheim*, I. I. pag. 197, 263 sqq. *Heffter*, I. I. § 205. pag. 352 et 353; § 214 et § 215;

13) *Hugonis Grotii de jure belli ac pacis libri III*. Amstelodami. 1735;

§ IV.

Quod ad milites pertinet, qui in territorio civitatis hostilis versantur, non exstat sufficiens causa juris, propter quam civitatis bello petita potestati puniendi subtrahantur, si non in muneribus suis militaribus, sed sua voluntate facinus, jus hujus civitatis laedens, patrauerunt. In hoc enim casu illi respectu majestatis civitatis, cui bellum inferitur, non sunt organa civitatis hostilis bellum inferentis, sed tantum homines privati, ergo plane eodem modo tractandi sunt, quo alii peregrini, qui in alieno territorio contra leges deliquerunt. Per civitatum mores humaniores, conscientiamque, et se ipsas et reliquas civitates esse societates morales ac jure aequales, principium, bello, tamquam statu continuæ violentiæ inter civitates bellum gerentes, relationem jure fundatam non solum inter ipsas civitates belligerantes exercitusque earum jussu sibi hostiliter oppositos, sed etiam inter milites hostiles et pacatos cives civitatis bello petita omnino tolli, tamquam quum notioni juris in genere, tum notioni juris internationalis in specie contrarium, repudiatum est¹⁴⁾.

Jus gentium in Europae civitatibus ratum etiam aliam quandam speciem conditionis illius, quam exterritorialitatem nuncupari supra diximus, agnoscit, etenim cives civitatum Christianarum, dum in civitatibus non Christianis commorantur, earum potestati puniendi non subjectos esse statuit. Ne-

---

cf. L. II. c. XVIII. § 4. „Valde in lubrica locatur salus legatorum, si actuum suorum rationem atque reddere debeant, quam a quo mittantur. Nam cum plerumque diversa saepe et adversa sint consilia eorum, qui mittunt legatos et qui accipiunt, vix est, ut non semper aliquid in legatum dici possit, quod criminis accipias speciem.“

14) Cf. v. d. Becke, Ueber den Krieg etc. Neues Archiv des Criminalrechts. Vol. I. pag. 399 sqq. Tittmann, d. I. pag. 11. et Homan, d. I. pag. 99—101.

que vero haec immunitas e notione internationalis communio-
nis juris deduci et probari potest, quoniam cuivis civitati
propter id ipsum, quod civitas est, autocratia et puniendi
auctoritas in omnes homines intra fines ipsius commorantes,
cujuscunque tandem religionis et civitatis sunt, ex jure com-
petunt; quapropter hoc jus etiam civitati barbarae, non *Chri-
stianae*, utique est concedendum. Itaque etiam plurimae ci-
vitates Christianae, respicientes, conscientiam juris in ejus-
modi civitatibus barbaris adhuc parum excultam, rudem et
plerumque praeceptis Christianis de moribus contrariam, ac
juris dictionem in iis saepe lege solutam arbitrariamque esse,
permotae sunt, ut per pactiones cives suos puniendi auctori-
tati civitatis non Christianae eximerent et suae ipsarum ju-
risdictioni criminali, plerumque legatis suis et procuratoribus,
qui hodie consules dicuntur, mandatae, subjicerent¹⁵⁾. Si hic
casus principii, jura territorio affixa esse, neglecti e natura
civitatis et communionis civitatum derivari potuisset, atque
jam in ipsa notione juris internationalis niteretur, ad impe-
trandam illam exemptionem pactionibus non fuisset opus.

§ V.

Postquam igitur demonstratum est, civitatis potestatem
puniendi in ejus autocratia niti, eamque solam intra civitatis
fines efficacem esse debere, facillime solvitur quaestio, cui-
nam concedenda sit jurisdictio criminalis in indigenas et pe-
regrinos, qui intra civitatis fines contra personam extra eos
versantem, sive indigenam sive peregrinum, scelus commise-

---

15) *Wheaton*, l. l. pag. 136; *Püttler*, l. l. pag. 103; *Oppenheim*, l. l.
pag. 197 et 261.

runt. In hoc casu maleficus sine ulla dubitatione obnoxius est juri criminali et jurisdictioni criminali ejus civitatis, in qua facinus patravit, quoniam illo notionem juris ejus civitatis, sub cujus tutela erat, laesit et propterea poenam ejus legibus criminalibus constitutam meruit¹⁶⁾. Si v. c. Saxo aliquis in Magno ducatu Badensi contra Bavarum extra fines Badenses commorantem fraudem poena dignam commisit, ille obnoxius est legibus criminalibus Badensibus, contra quas patrato facinore, quod in iis tanquam scelus vetitum est, deliquit. Causa hujus rei neque in eo posita est, quod, ut *Tittmann*¹⁷⁾ in simili casu opinatur, civitati videndum sit, ut conditiones conserventur, sub quibus illa ipsa esse et perdurare possit, neque in eo, ut censor libri *Tittmanniani*¹⁸⁾ credit, quod facinus in Magno ducatu Badensi patratum et tantum ejus effectus extra fines Badenses perceptus sit, sed potius tantummodo in eo quaerenda est, quod idea juris in Magno ducatu Badensi valens atque in ejus legibus criminalibus expressa intra territorium Badensis auctoritatis et potestatis puniendi a malefico laesa est; nam in sceleris naturam omnino nullam vim habet, utrum illud in indigenam, an in peregrinum commissum sit, et ubi terrarum laesus commoretur. Ab iis quidem in hoc casu foris Badensibus jus puniendi esse negabitur, qui scelus factum esse non statuunt, nisi is, in quem commissum est, tempore sceleris patrati in

---

16) *Abegg*, d. I. pag. 27—29; *Wheaton*, l. I. pag. 137; *Fölix*, l. I. pag. 533.

17) *Tittmann*, Die Strafrechtspflege cet. pag. 15 et ejusdem Handbuch der Strafrechtswissenschaft. Vol. I. §. 31. pag. 49; *Abegg*, d. I. pag. 28.

18) *N. Arch. des Criminalrechts*, Vol. I. pag. 631.

tutela civitatis jus puniendi sibi vindicantis fuerit, neque vero huic opinioni adstipulari possum, quum summus gravissimusque finis justitiae punientis non is sit, ut laeso satisfiat, sed potius, ut notio justitiae scelere commisso negata in integrum restituatur, atque ut legibus criminalibus ejus civitatis, in qua scelus patratum est, malefico poena affecto, justa dignitas et auctoritas comparetur, illaeque a laesionibus defendantur. In universum etiam codices criminales Bavaricus et Badensis cum iis, quae modo exposuimus, consentiunt.¹⁹⁾

§ VI.

Difficilius est respondere ad eam quaestionem, num civitati, in qua sive indigena sive peregrinus contra tertiam quandam civitatem scelus admiserit, jus malefici puniendi competat²⁰⁾, quum tantum paucae civitates ejusmodi facinora laedentia ex ipsarum territorio contra civitatem tertiam commissa tanquam scelera legibus suis criminalibus subjiciant, ergo pleraeque illa quodammodo permittant. Secundum definitionem juris criminalis positivi, quam § I proponimus, in certa civitate tantum ea facta pro sceleribus haberi possunt, quae notioni juris, quemadmodum in hac civitate se formavit et in ejus legibus criminalibus expressa et declarata est, contradicunt. Secundum hanc igitur opinionem facta ejusmodi contra civitatem tertiam conversa ejusque integritati periculum minitancia, nisi ei per leges criminales civitatis, de qua agitur, contra laesiones ejusmodi tutela praestita est, nequa-

---

19) Publicationspatent des Baierischen Strafgesetzbuchs. Art. 3 et 4. Badensches Strafgesetzbuch. §. 3.

20) *Schmalz*, l. l. pag. 159 et 160; *Klüber*, l. l. pag. 101; *Saalfeld*, l. l. pag. 80.

quam ejus jurisdictioni criminali subjienda esse videntur. Quantopere ab altera parte ejusmodi lacuna in legum criminalium latrone securitas et adeo integritas aliarum civitatum in discrimen vocetur, earum status in jure nixus labefactetur, studio per se ipsum sibi tutelam ab injuriis parandi, quod quidem nimis facile in vim tumultuariam degenerat, faveatur, civitatum concordia et consensus subruatur, et causae bellandi praebeantur, non est, quod hoc loco copiosius exponam. Ab altera parte vero defectus legitimae tutelae juris ab injuriis, quae contra alias civitates sive ab indigenis sive a peregrinis, qui in territorio civitatis commorantur, fiunt, luculenter ostendit, quam rudis et parum exulta adhuc notio internationalis communionis juris, quam ambigua et incerta mutua agnitio civitatum tanquam autocratia praeditarum ac jure aequalium personarum et membrorum communionis civitatum, quam ignota denique et insolita sententia, stabilem firmumque statum juris fundari et juris notionem re vera effici et in vitam induci non posse, nisi legum criminalium latro non solum suae civitatis, sed etiam omnium reliquarum securitatem et integritatem a laesionibus ex territorio suo profectis tueri coeperit.

§ VII.

Codex criminalis Bavaricus iis indigenis poenas minatur, qui extra fines Bavariae contra civitatem alienam scelera admittunt, unde quidem conjici posse videatur, facinora ejusmodi ab indigenis in Bavaria ipsa patrata non minus puniri²¹⁾. Peregrinos contra in hoc posteriore casu Bavaricus codex criminalis non respexisse videtur, nam neque lex directa

---

21) Publicationspatent. Art. 3.

contra ejusmodi scelera peregrinorum in hoc codice reperitur, neque ex articulo quarto edicti publicationis, qui peregrinos tantummodo puniri jubet, quum contra civitatem Bavaricam extra territorium Bavariae scelus commiserint, deduci potest, civitati Bavaricae jus puniendi competere in eos peregrinos, qui in Bavaria factis suis alius civitatis integritatem laedant. Etiam codex criminalis Badensis, quod ad hanc quaestionem pertinet, nondum omnino locum jure internationali praescriptum occupavit, neque principio internationalis communionis juris omni ex parte absolute et perfecte obsecutus est. Praeceptum quidem in eo est²²⁾, ut tam indigena quam peregrinus, qui intra fines Badenses facinora poena digna patnaverit, secundum leges criminales Badenses judicetur et puniatur; attamen Tit. XLII, § 595 tantum confoederationi Germanicae omnibusque ejus membris tutela contra ejusmodi impetus, e territorio civitatis Badensis proficiscentes, promittitur, et § 596 praeterea iis civitatibus externis ad confoederationem Germanicam non pertinentibus, quae cum Magno ducatu Badensi amicitia conciliatae sunt, tutela a laesionibus ejusmodi spondetur, ea tamen conditione, si malefici cives Badenses sint. Codex igitur criminalis Badensis²³⁾ eo, quod confoederationi Germanicae ejusque membris tutelam juris praestat, ab altera parte quidem manifestat, sibi notionem communionis juris singulas civitates dignitate superantis, atque ideam legitimae tutelae hujus communionis ejusque membrorum non ignotam esse, ab altera parte vero ex subsequente § 596, qui civitatibus externis ad confoederationem Germanicam non perti-

---

22) Badensches Strafgesetzbuch. §. 3.

23) §. 595.

nentibus eandem tutelam tantum sub conditionibus et circumscriptionibus quibusdam et modo contra indigenas pollicetur, satis elucet, legislationem Badensem in § 595 praecipue modo propter pactionem specialem et quidem pactionem foederis Germanici, et in § 596, quum § 7 codicis criminalis indigenas civitatibus externis ad puniendum dedi vetet, magis propter rationes politicae criminalis, quam juris internationalis, ad praestationem supra dictae tutelae juris paratam se declarasse. Certe autem haec decreta codicis criminalis Badensis nondum omnino et sine ulla exceptione nituntur in idea internationalis communionis juris omnes civitates complectentis, quae quidem communio, etiamsi non facta sit disertis verbis peculiaris pactio foederis, omnes civitates bene constitutas et humanitate cultas in unum quasi corpus organicum jungat, et notionem tutelae juris contra quemlibet impetum invicem praestandae contineat. Alioquin tutela juris nullis conditionibus limitata sine dubio non solum civitatibus confoederationis Germanicae et ex reliquis tantum iis, quae amicitiae vinculis cum Magno ducatu Badensi conciliatae sunt, promissa esset, neque haec tutela civitatibus posteriore loco dictis tantum contra scelera indigenarum, minime vero contra scelera peregrinorum, per leges praestaretur, nec denique leviores poenae constitutae essent in indigenas, qui contra civitates externas quidem, attamen amicitiae vinculis cum civitate Badensi junctas scelera patraverunt, quam in illos, qui eadem scelera contra ipsam civitatem Badensem admiserunt ²⁴⁾

Itaque si qua civitas in ferendis legibus criminalibus notioni internationalis communionis juris et persuasioni, omnes

---

24) Badensches Strafgesetzb. §§. 3. 7. 595 et 596.

civitates hanc communionem constituentes autocratia frui et jure aequales esse, justam dignitatem et auctoritatem tribuere vult, necesse est, illas, nulla ratione habita, utrum amicitiae vinculis cum ipsa junctae sint, an non, contra impetus, qui ex territorio suo sive ab indigenis sive a peregrinis fiant, non solum in universum in legum suarum tutelam recipiat, sed etiam propter ejusmodi impetus easdem poenas a maleficis expetat, ac si in se ipsam facti essent.

§ VIII.

Imprimis magni momenti esse apparet jus internationale ducem sibi eligere in judicandis sceleribus, quae extra fines civitatis jus puniendi sibi vindicantis patrata sunt, quoniam in hac re omnino non sufficit aut solum principium, jura affixa esse territorio, aut solum principium jure publico nixum sequi, sed potius hac parum circumspecta agendi ratione iniquitates, quin saepe adeo ineptiae adductae, atque apud adversarios opiniones provocatae sunt, quibus permoti, quum his incommodis occurrere studerent, illa eo etiam augerent, quod artem politicam in dijudicandis ejusmodi facinoribus normam esse voluerunt, eaque re jus, quod quidem a se servari opinabantur, omnino deseruerunt. Inde denuo nobis prae-betur argumentum, arbitrariam separationem momentorum, quae conjuncta notionem aliquam constituent, nunquam ad veritatem nos ducere posse, sed eam potius semper in eorum conjunctione et conciliatione quaerendam esse et inveniri. Ut sententias, quae de probando civitatis alicujus jure scelera extra territorium ipsius commissa puniendi vulgatae sunt, accuratius examinare possim, de potissimis casibus scelerum ejusmodi extra civitatis fines patratorum secundum divisionem

statim proponendam agere conabor. Sunt igitur ejusmodi scelera :

I. Scelera indigenarum

- 1) contra civitatem patriam ejusque cives;
- 2) contra civitatem, in qua aliquamdiu commorati sunt, vel contra aliquam tertiam civitatem earumque cives;

II. Scelera peregrinorum

- 1) contra civitatem jus puniendi sibi vindicantem ejusque cives;
- 2) contra civitatem suam patriam vel aliquam tertiam civitatem earumque cives.

I. 1) Scelera indigenarum contra civitatem patriam ejusque cives.

§ IX.

Si in hoc casu principium, jura territorio affixa esse, simpliciter servatur, civitati jus scelera a civibus suis extra territorium contra se ipsam admissa puniendi abjudicandum erit. quum secundum hanc opinionem auctoritas civitatis, ergo etiam ejus potestas puniendi intra limites territorii coercita sit, atque jus civitatis tantum eos obliget, qui intra ejus fines degunt. Ex hac opinione igitur finibus transitis vinculum ~~communione~~ juris, quod civem hucusque cum patria terra conjunxerat, solutum, itaque ille omnibus officiis erga patriam et jus ejus liberatus est. Itaque ille scelus sensu juridico contra patriam civitatem committere nequit, quoniam legibus ejus jam non obligatur, sed tantummodo laesionem, quae quidem non punienda, sed secundum jus injurias a se defendendi, quod civitati, in quam impetus fit, competit, vi repellenda est. Ratio juris inter civitatem patriam ejusque civem

extra territorium commorantem sublata est, atque in ejus locum ratio in vi posita sive jus belli successit. Adco unus²⁵⁾ ex praestantissimis doctoribus juris criminalis nostri seculi in commentatione sua jam saepius a me laudata huic interpretationi principii, jura territorio adfixa esse, adstipulatur, quae tamen ejus temporis est, quo, ut *Pütteri*²⁶⁾ verbis utar, scientia juris criminalis adhuc parturiebat. Ex illo tempore autem *Abegg* ad vere doctam et subtilem interpretationem notionis juris stabiliendam ac divulgandam et imprimis ad scientiam juris criminalis excolendam et promovendam plurimum contulit²⁷⁾, ut, etiamsi omitteremus, illum ipsum in libris postea scriptis²⁸⁾ istam opinionem suam si non omnino rejecisse, saltem admodum temperasse, tamen nequaquam credere liceret, illum in ista parum circumspecta interpretatione principii, jura territorio affixa esse, etiam postea perstare voluisse. Jus civitatis alicujus est universus proventus ex ea juris idea ac persuasione redundans, quae in intimo animo populi civitatem constituentis posita est, ejus, ut ita dicam, spiritualis ac moralis possessio, civitas vero hujus juris tutelam et patrocinium praestat. Itaque si quis jus civitatis finibus coercere vellet, hic illud pro re tantum extrinsecus ad civitatem accedente, minime vero in ejus intima natura posita haberet.

---

25) *Abegg*, d. l. §. 36. pag. 41 et 43; cf. etiam *Homan*, d. l. pag. 44; *Wens*, d. l. pag. 51 — 55; *Henke*, l. l. §. 90. pag. 607; *Martin*, *Lehrbuch des gemeinen deutschen Criminalrechts*. Heidelberg 1829. §. 26. pag. 58; *Köstlin*, l. l. pag. 745 et 746; *Klüber*, l. l. §. 63. pag. 102 et 103.

26) *Pütter*, l. l. pag. 187.

27) Praecipue in opere suo: *Die verschiedenen Strafrechtstheorien*. Neustadt 1835.

28) Cf. inter alios etiam ejus *Lehrbuch der Strafrechtswissenschaft*. Neustadt 1836. §. 61. pag. 89 et 90 et *Nota ibidem*.

Atque hanc falsam opinionem utique ii sequuntur, qui statuunt civem jam eo, quod in brevius longiusve tempus territorium patriae civitatis relinquat, etiamsi non declaret expressis verbis, se ex communione civitatis, cujus civis hucusque fuerit, excedere, naturam suam intimam cum jure in patria civitate valente arctissime coalitam, persuasionemque suam de jure abjicere et omni obligatione erga patriam civitatem liberari, atque facinora ejus in aliena civitate contra patriam patrata non esse crimina poena aliqua castiganda, sed tantum impetus, quos civitati, cui ex iis periculum immincat, vi arceri liceat. Tam falso ac parum circumspecte nequaquam interpretandum est principium, jura territorio affixa esse, ac nominatim cavendum est, ne ex ejusmodi interpretatione idea juris ejusque effectio in civitate detrimentum capiat. Adeo Anglia, quae sine dubio ex omnibus Europae civitatibus principium, jura territorio affixa esse, severissime observat²⁹⁾, illud respectu criminum ab indigenis extra civitatis territorium contra patriam commissorum negligendum esse intellexit, et integritati suae consulens ad fictionem confugit, quasi crimen laesae majestatis, quamvis extra territorium commissum, tamen intra territorium patratum existimandum esset³⁰⁾. Ceterum principio, jura territorio affixa esse, quum sit directum fundamentum juris publici et indirectum juris internationalis, libenter omnem, qua dignum est, dignitatem atque auctoritatem concedimus, atque hic tantum id agimus, ut ei justos limites constituamus. Civitatis auctoritas territorio ipsius

---

29) *Story*, l. l. Cap. XVI. Penal laws and offences. pag. 516; cf. *Kult. Zeitschrift für Rechtswissensch. und Gesetzgebung des Auslandes*. Tom. VII. Heidelberg. 1835. pag. 248.

30) *Pütter*, l. l. pag. 186.

inclusa est, quum, quominus illa extra fines vim habeat, auctoritate, qua non minus universali intra territorium suum etiam aliae civitates ex jure fruuntur, impediatur, ita ut potestas puniendi in cives, qui in aliena civitate commorantes facinora patriae civitatis integritati periculum inferentia committunt, quamdiu illi extra territorium versantur, exerceri nequeat. Minime vero inde sequitur, cives commoratione extra territorium puniendi potestati civitatis patriae omnino se subtrahere, ita ut ejus juri criminali jam non subjecti sint, neque eo obligentur. Qui hoc censent, ipsam exercitationem potestatis puniendi cum jure puniendi confundunt atque hoc errore in vanam opinionem inducuntur, quasi civis temporaria commoratione in terris externis, etiamsi non declaret expressis verbis, se ex communione civitatis, cujus civis adhuc fuerit, excedere, omnibus officiis patriae civitati praestandis, quin etiam fide, quam omnes cives civitati suae ejusque principi debeant, liberetur. Sententiae, cui equidem adstipulor, legibus patriae etiam ultra ejus fines civem obligari, haud raro objectum est, eam conditiones et opiniones de jure, quae medio aevo valuerint, denuo dignitatem auctoritatemque parare velle, quum principium, jura personae adhaerere, statutum de juribus personalibus cet., secundum quae jus gentis molesti oneris instar gentilem, quocunque se contulerit, secutum sit, in patrocinium recipiat et defendat ³¹⁾. Equidem vero non intelligo, cur ei, qui in civitate peregrina versatur, conscientia, se vinculo ejusdem persuasionis de jure cum patria etiam extra ejus fines conjunctum manere, et secundum jus patrium judicari, onus esse possit, sed potius hanc con-

---

31) *Abegg. d. l. pag. 38.*

scientiam cuilibet peregrinanti solatium esse crediderim. Multo rectius iis, qui principio, jura territorio affixa esse, soli auctoritatem tribuunt, objici possit, ipsos condiciones jam pridem antiquatas, ex medio aevo petitas, revocare velle, quo quidem tempore opinabantur, scelus esse locale, violationem pacis ejus civitatis, in qua committeretur, ergo etiam tantum huic terrae et populo ejusque magistratibus rationem ejus habendam esse; scelera vero extra civitatis territorium patrata existimanda esse facta omnino aliena, ad civitatem nullo modo pertinentia³²⁾. Si tempus spectamus, principio, jura personis affixa esse, principium plane contrarium, jura territorio adhaerere, directe succedebat³³⁾. Nonne haec progressio ab altero principio ad alterum, quam in excolenda sententia de civitatis auctoritate et puniendi potestate saltem in Germanicarum gentium civitatibus factam esse, historia docet, indicet, rectam justamque sententiam eam esse, quae utrumque principium inter se conciliet? nonne igitur eadem etiam sententiam a nobis propositam commendet?

§ X.

Civis igitur etiam in terris exteris legibus criminalibus patriae civitatis subjectus manet, eique cujuslibet facinoris, quo extra territorium commorans patriam laesit, poenas luere debet; praesertim quum facinus ejusmodi contra patriam civitatem ipsam, summum institutum omnium jurium in patria

---

32) *Pütter*, I. I. §. 100. pag. 106 et pag. 187; *Story*, I. I.; *Heffter*, *Lehrbuch des gemeinen deutschen Criminalrechts*. Edit. III. Halle 1846. §. 150. p. 134. Not. 1.

33) Cf. pag. 28 et 29. Introd. Histor.

valentium, directum fuerit³⁴⁾. Agnita autocratia civitatis, in qua civis maleficus deliquit, patria civitas tamdiu quidem, quamdiu ille extra territorium in civitate peregrina versatur, contra illum jus suum puniendi persequi et potestatem puniendi exercere nequit. Nihilominus vero haec suspensio potestatis puniendi desinit, simulac maleficus ille rursus in patriae fines intrat, quo actu ejus leges criminales statim plenam perfectamque efficaciam in civem antea jam ipsis obligatum recuperant. Huc accedit, quod, ut §§ VI et VII demonstratum est, civitates in ferendis legibus criminalibus jus internationale nondum satis respexerunt, neque aliarum civitatum integritatem contra impetus ex suo territorio sive ab indigenis sive a peregrinis in ipsam factos omnino tutam praestant, ita ut, si sententia adversariorum nostrorum probaretur, scelera a civibus in terris exteris commorantibus contra civitatem patriam commissa impunita manerent, ejusque salus ac jus in maximum periculum vocaretur; praesertim quum in civitatibus conscientia ac persuasio, se omnes esse membra communionis civitatum, ne usque ad eum quidem gradum exulta sit, ut se obligatas esse credant ad peregrinos, qui intra territorium suum contra patriam civitatem deliquerint, huic dedendos; qua quidem deditione saltem opprobrio se liberarent, se hominibus perduellibus eorumque machinationibus contra membrum communionis civitatum autocratia instructum asylum praebere. Codices criminales Bavaricus³⁵⁾ et Badensis³⁶⁾ in universum cum ea sententia congruunt, quam hic exposuimus et defendimus.

---

34) *Heffler*, Völkerrecht. §. 36. pag. 68; *eiusdem* Criminalrecht. §. 25 et §. 26. pag. 31 et 32 et Nota 2. ad §. 26.

35) *Publicationspatent*. Art. 3.

36) §. 4.

§ XI.

Si alius civis scelere a cive in civitate peregrina patrato laeditur, patriae civitati pariter atque in casu modo exposito jus puniendi adjudicandum erit, idque in universum propter easdem juris rationes. Concedendum quidem est, rem in hoc casu non plane eandem esse, quum civis a populari suo in civitate peregrina laesus tutela legum criminalium hujus peregrinae civitatis fruatur, atque maleficus illas laedendo juri puniendi ejusdem civitatis se obnoxium reddat. Itaque in hoc casu duae potestates puniendi concurrunt, quibus diversae leges criminales, tanquam norma, in judicando observandae esse possunt, atque simul oritur quaestio, utri praerogativa tribuenda sit. Dubitari non potest, quin in hoc casu ei puniendi potestati prior locus concedendus sit, cujus legibus criminalibus peregrinus jam praesenti domicilio suo proxime subjectus est, et quam scelere suo ad poenas expetendas excitavit. Ille enim civitatis, cujus tutela tempore commissi facinoris fruebatur, pacem jure nixam violavit ac securitatem turbavit, ergo etiam, saltem quamdiu commoratione sua in hac civitate ejus auctoritati obnoxius est, potissimum ejus potestati puniendi subjectus, eique poenas facinoris sui scelesti solvere obligatus est. Sed etiam, si forte maleficus sive fuga clandestina sive alio modo potestati puniendi ejus civitatis, in qua scelus patravit, se subtraxerit atque in patriam reverterit, mihi quidem potestati puniendi ejus civitatis, cujus persuasionem de jure ille flagitio suo proxime laesit cujusque jus violavit, praerogativa concedenda, ergo civis maleficus ejus justitiae criminali ad inquirendum et puniendum dedendus esse videtur. Etenim praeterquam quod civitatum autocratia agnita simul etiam agnoscitur earum po-

testas, quidquid in ipsis jus existimatur, non solum per leges omnibus civitatis auctoritati subjectis praecipendi³⁷⁾, sed etiam ab omnibus laesionibus defendendi, negari vix poterit, scelus, ubi patratum sit, etiam optime et justissime puniri, atque ubi scelere admissio tam salus singuli cujusdam hominis quam boni mores in universum violati sint, etiam damnum reparandum esse, ut paucis dicam, locum facinoris commissi etiam locum ad poenas expetendas aptissimum esse, ergo forum delicti commissi, ut in sceleribus intra civitatis fines patrat, ita etiam in iis, quae extra territorium admissa sint, foro originis vel domicilii praefendum esse³⁸⁾. Causa, cur huic axiomatico quum in multis aliis codicibus criminalibus tum etiam in Bavarico et Badensi non obtemperetur, praecipue in eo mihi posita esse videtur, quod propter opinionem praedjudicatam notioni juris plane contrariam civitatis autocratia indignum esse putatur cives, qui in alia civitate deliquerint, eidem inquirendos et puniendos dedere³⁹⁾. Ad evitandam ejusmodi deditionem civitates forum originis vel domicilii in his casibus solum competens esse statuerunt. Hic metus civitatum, ne civibus maleficis ei civitati, in cujus territorio scelus commiserint, dedendis autocratiae suae detrimentum afferant, denuo documento esse potest, quam parum auctoritatis idea juris internationalis, principio autocratiae singulorum civitatum nixi, adhuc nacta sit; civitates enim, si juri internationali justum locum concederent, non tam anxie occa-

---

37) *Pütter*, I. I. pag. 9 et 10.

38) *Themis*, oder Beiträge zur Gesetzgebung von *Feuerbach*. Landshut 1812. pag. 281; *Pütter*, I. I. pag. 208; *Oppenheim*, I. I. pag. 386.

39) *Pütter*, I. I. pag. 209 et 210; *Fölix*, I. I. pag. 579 et 580; *Abegg*, d. I. §. 57. P. 4. pag. 94; *Badensisches* Strafgesetzbuch. Pars II. Art. 30; *Badensisches* Strafgesetzbuch. §. 7.

siones autocratiae suae demonstrandae captarent, et quidem adeo in iis casibus, ubi jurisdictioni criminali notioni juris magis convenienti demonstratione ejusmodi nocetur. Ex mea quidem sententia hac ipsa deditione civium, qui in civitate peregrina deliquerunt, agnoscuntur atque efficacia redduntur principia juris internationalis, ergo etiam autocratia civitatum, et si qua civitas hanc deditionem recusare vellet, eo manifestaret, se alterius autocratiam non revereri, quum eo jus ejus laesiones legum suarum criminalium secundum has ipsas judicandi et puniendi, ergo ejus potestatem puniendi, negaret.

§ XII.

Jus tamen civitatis patriae scelera extra territorium a civibus contra populares patrata puniendi efficax fit, si facinora illa in civitate peregrina commissa hujus civitatis legibus non vetantur, sed secundum patriae leges criminales scelera existimantur. In hoc casu enim civitatis peregrinae ratione habito crimen non est admissum, ergo etiam ejus jus atque officium puniendi cessat. Nentiquam vero simul patriae civitati hoc jus officiumque denegandum est, quoniam civis etiam extra territorium patriis legibus criminalibus reverentiam et obsequium debet⁴⁰⁾, et tantum, quamdiu ille in terris exteris commoratur, exercitatio potestatis puniendi patriae civitati competentis suspensa est, quae suspensio tamen eodem momento desinit, quo ille in patriae civitatis fines redit⁴¹⁾,

---

40) *Rudolph*, d. l. §. 10—12; *Egger*, d. l. pag. 48; *Tittmann*, d. l. pag. 18; *Pütter*, l. l. §. 6. pag. 13 et 14; *Heffter*, *Völkerrecht*. §. 36. pag. 68; ejusdem *Criminalrecht*. §. 25 et 26. pag. 31 et 32 et Nota 2. ad §. 26.

41) *Pütter*, l. l. pag. 7. Aliam sententiam tuetur *Oppenheim*, l. l. pag. 384.

eoque rursus ejus auctoritati se subjecit. Sin contra facinus in terra peregrina a cive contra popularem patratum tantummodo secundum leges criminales hujus civitatis, minime vero secundum leges patriae civitatis scelus existimatur, maleficus ei civitati, in cujus territorio deliquerit, dedendus erit, quoniam civitas patria agnita autocratia ejus civitatis, in qua crimen admissum est, simul etiam jus ejus autocratia nixum agnoscit, persuasionem suam de jure legibus promulgandi eamque his ipsis legibus contra omnes laesiones, quae intra territorium suum fiunt, defendendi, qua quidem re civitas prior, suam quoque autocratiam suumque jus leges ferendi et ab delinquentibus poenas expetendi ab altera civitate agnoscere rata, minime conscientiam juris deseret, sed potius manifestabit. Casus tamen modo commemoratus ab eo distinguendus est, in quo facinus in civitate peregrina patratum secundum leges criminales ibi valentes scelus quidem existimatur, sed minore poena dignum habetur, quam quae in patria civitate propter idem crimen a malefico expetitur. Qui enim facinus ejusmodi commisit, foro quidem delicti commissi, ut in casu modo exposito, obnoxius eique ad inquirendum et puniendum dedendus, neque vero si poena, quam hujus civitatis leges criminales constituunt, soluta in patriam redit, ibi ulla poena additionali, hujus legibus criminalibus fortasse postulata, castigandus est⁴²⁾. Etenim praeterquam quod ejusmodi rationi agendi principium juris criminalis „non bis in idem“ directe contradicit⁴³⁾, quum poena persoluta crimen deleatur,

---

42) *Abegg*, d. I. pag. 40. Aliam sententiam amplectuntur *Tittmann*, d. I. pag. 34 et *Egger*, d. I. pag. 49.

43) *Heffter*, *Völkerrecht*. §. 36. pag. 69; *Oppenheim*, I. I. pag. 387.

ergo quodlibet additamentum ad eam injustum existimandum sit, ejusmodi additamentum ad poenam omnino etiam contra principia juris internationalis pugnat, quum eo justitia legum criminalium ejus civitatis, quam scelus commissum proxime et praecipue tangit, et cui propterea exercitatio juris puniendi potissimum concedenda est, in dubium vocetur. Huc accedit denique, quod mensura ejusmodi computationis in plerisque casibus haud facilis sit, immo in multis ne inveniri quidem possit. Cum principiis meis in hac paragrapho expositis nec Bavaricus nec Badensis codex criminalis consentit, quum prior in judicandis sceleribus in peregrina civitate a civibus contra populares commissis, simulac malefici in fines Bavariae redierint, semper patriae civitatis leges criminales valere velit, posterior vero, ut mihi quidem videtur, minus in hac re sibi constans, quam Bavaricus, contra maleficos, qui impuniti in patriam reverterint, ejus civitatis, in qua scelus patratum sit, leges criminales adhiberi jubeat, si poena iis constituta minus gravis sit, quam poena legibus Badensibus sancita⁴⁴⁾. Ilac re enim codex Badensis quodammodo civitatum peregrinarum leges criminales patriae legibus criminalibus praeferendas esse declarat, neque vero simul his civitatibus exercitationem potestatis puniendi permittit, atque hoc modo judicem indigenam, quamquam ille proprie tantum minister justitiae in Magno ducatu Badensi efformatae et excultae institutus et ad eam administrandam et exsequendam obligatus ac jure jurando adstrictus est, ad adhibendam legem criminalem sibi insolitam parumque notam cogit.

---

44) Publicationspatent des Baierischen Strafgesetzbuches. Art. 3. Badensches Strafgesetzbuch. §. 4.

I. 2) Scelera indigenarum contra civitatem, in qua aliquamdiu commorati sunt, vel contra aliquam tertiam civitatem earumque cives.

§ XIII.

Quandiu civitates in ferendis legibus criminalibus juri internationali nondum eam vim tribuunt, quam equidem ei tribuendam esse §§ VI et VII hujus commentationis probare conatus sum, quamdiu igitur illae integritatem cujuslibet membri communionis civitatum contra impetus a civibus suis factos nondum in tutelam suam receperunt, de jure civitatis, cives suos, qui in peregrina civitate contra eam facinus sceleratum patraverunt, puniendi sermo esse non potest, atque etiamsi aliquando conscientia juris internationalis ad hoc fastidium exulta fuerit, semper tamen civitati scelere commisso laesae praerogativa concedenda, ergo patriae civitati jus puniendi abjudicandum erit. In casu priore, si tantummodo juris publici ratio habetur, respectu patriae civitatis, cujus conscientia juris nullo modo laesa est, scelus non exstat, itaque facinus, quo civis ipsius peregrinam civitatem violavit, factum apparet ad ipsam omnino non pertinens. In casu autem posteriore, etiamsi leges criminales patriae civitatis cuivis membro communionis civitatum, ergo etiam civitati laesae, tutelam juris praestant, tamen jurisdictio criminalis patriae malefici jurisdictioni civitatis laesae cedere debet, quoniam ejus integritas proxime violata est, ergo ejus potissimum interest, ut maleficus poena afficiatur⁴⁴⁾. Itaque in ejusmodi delictis patriae malefici nullum officium imponendum erit, nisi ut eum civitati injuria affectae dedat. Sed etiam,

---

44) Cf. §. XI. hujus commentationis.

quamquam civitates nondum legibus criminalibus aliarum civitatum integritatem tutam praestantibus utuntur, tamen respectu juris internationalis res non aliter se habebit. Etenim si ex ea sententia proficiscimur, singulas civitates sibi conscias esse, se membra esse internationalis communionis juris autocratia instructa, aequali jure fruentia neque ex ullius arbitrio pendentia, cunctaque haec membra unum quasi corpus organicum efficere et ad tuendam conservandamque salutem et integritatem hujus corporis, ergo etiam singulorum membrorum ejus obligata esse: etiamsi singulae civitates hanc obligationem nondum (in legibus suis criminalibus expressis verbis sanxerunt, nihilominus dubitare non licebit, quin patriae civitatis sit, etsi non secundum suas leges criminales contra cives ejusmodi criminis reos agere, saltem tamen eos civitati dedere, cujus integritati ac juri damnum illatum sit. Civitas patria malefici, si autocratiam civitatis laesae agnoscit, eidem simul jus se contra laesiones intra territorium sibi illatas per leges criminales tuendi atque secundum eas maleficos puniendi concedere debet; itaque patria deditionem malefici recusando jus internationale et simul momenta illud constituentia, ergo autocratiam civitatum in universum non agnoscit, eoque simul se ipsam sui juris esse et autocratia frui, et omnino civitatem legitimam esse negat⁴⁵⁾. Abegg, qui in universum sententiam probat, cives a patria civitate ei civitati dedendos esse, in qua deliquerint, tamen majestatis reos dedi non vult, quoniam alterius civitatis cives contra alterius majestatem delinquere non possint, quum huic civitati fidem a civibus suae civitati praestandam non debeant, et hac fidei obligatione deficiente notio

---

45) *Pütter*, I. I. §. 4. pag. 9 et 10.

laesae majestatis tollatur. Attamen haec opinio neque juris neque civitatis notioni respondere mihi videtur, quum civitas pariter, ac singuli cives, legibus criminalibus in ipsa valentibus tuta praestetur, et quaelibet laesio earum crimen, ergo puniendi sit, neque denique auctoris ipsius sententiae de principio, jura territorio affixa esse, quum secundum hoc principium quilibet ejus civitatis, in qua commoratur, legibus criminalibus subjectus sit. Itaque intelligi prorsus nequit, cur Abegg, quippe qui, si quis civis peregrinae civitatis scelere laesus sit, civitati, in qua scelus commissum est, jus puniendi vindicet et patriae malefici obligationem ejus dedendi injungat, tamen utrumque in eo casu rejiciat, si civitas ipsa scelere patrato violata sit, quamvis per eam demum singulorum civium jura tuta praestentur⁴⁶⁾. *Tittmann* in designando jure puniendi eam civitatem, cujus civis maleficus est, propter imperium, quod civitas in omnes cives suos habeat, civitati scelere admissio laesae praefert⁴⁷⁾. Etiam si omittimus, in plurimarum civitatum codicibus criminalibus integritatem peregrinarum civitatum non praestari tutam, ergo patriae malefici jus puniendi omnino non competere: mihi quidem ei civitati, cujus tutela maleficus, quo tempore scelus commisit, fruebatur et cujus legibus tum proxime subjectus erat, quippe quae potissimum et proxime scelere laesa sit, sine ulla dubitatione praerogativa concedenda videtur. *Tittmanni* sententia fortasse ita explicari possit, ut statuamus, eum et ipsum non permissum esse opinari, ut cives civitati peregrinae propter scelera in ea patrata inquirendi et puniendi dedantur, ergo causam, cur maleficus patriae civitati puniendus sit, non in

46) Cf. *Abegg*, d. l. §§. 23 et 37. cum §. 57. P. 4 et 8.

47) D. l. pag. 21.

jure ponere, sed in patriae civitatis consilio controversias et rixas cum aliis civitatibus evitandi, ergo in rationibus arte politica praescriptis. Itaque Abegg quodammodo recte dicit, si quis huic principio consequenter argumentaretur, eum contendere debere, civitati ad pacem cum aliis civitatibus servandam adeo insontes puniendos esse, si forte rationes politicae juberent⁴⁸⁾.

Bavaria civem, qui in peregrina civitate contra eandem scelus commiserit, secundum suas leges criminales poenas ejus luere vult, quod tamen, quum in legibus codicis criminalis Bavarici huc pertinentibus nihil accuratius de hac re dictum sit, ita interpretandum est, ut dictum esse censeamus, civi malefico eandem poenam imponendam esse, qua puniendus esset, si contra patriam civitatem ipsam deliquisset. Hoc respectu igitur codex criminalis Bavaricus juris internationalis auctoritatem, ut par est, agnoscit; attamen propter causas initio hujus paragraphi allatas hic quoque jurisdictio criminalis civitatis laesae praeferenda sit, atque tantummodo civitatis patriae obligatio malefici dedendi probata videatur. Codex criminalis Badensis quoque in ejusmodi criminibus leges patriae civitatis adhiberi jubet, attamen si leges criminales civitatis violatae poenam minus gravem postulant, eas praefert. In utroque autem casu Magnus ducatus Badensis jus puniendi civem, qui extra territorium contra integritatem peregrinae civitatis, in qua aliquamdiu commoratur, scelus patravit, sibi vindicat, quum codex criminalis hujus civitatis cives peregrino foro delicti commissi dedi vetet⁴⁹⁾.

---

48) *Tittmann*, d. l. pag. 31. et *Abegg*, d. l. pag. 47 et Nota 50.

49) *Publicationspatent des Baierischen Strafgesetzb. Art. 3; Pars II. des Strafgesetzb. für Baiern. Art. 30. Badensches Strafgesetzb. §. 4. et §. 7.*

§ XIV.

Si quis civis extra territorium non contra eam civitatem, in qua tempore commissi sceleris commorabatur, sed contra tertiam aliquam deliquit, in solvenda quaestione, cuinam civitati in casu ejusmodi jus puniendi ex jure competat, considerandum erit, utrum civitas, in qua maleficus tempore patrati facinoris versabatur, in legibus suis criminalibus justam juris internationalis rationem habeat, i. e. utrum civitates peregrinas contra laesiones ejusmodi tutas praestet, nec ne. In casu priore contra ejus leges criminales delictum, ergo crimen admissum est. Itaque etiam dubitari nequit, quin civitas patria civem suum, si facinore patrato sed nondum punito in patriae fines reverterit, ei civitati, in qua deliquerit, dedere non minus obligata sit, quam si scelus contra hanc civitatem ipsam vel ejus cives vel peregrinos aliquamdiu in illa commorantes factum sit, quum hic tantummodo id respiciendum sit, leges criminales, quibus maleficus tempore facinoris patrati obnoxius fuerit, laesas esse, neque ullius momenti sit, cuinam illae patrocinentur⁵⁰⁾. Sed etiam si tantum patria civitas, non vero ea civitas, in qua maleficus facinus tertiam aliquam civitatem laedens patravit, in legibus suis criminalibus juris internationalis justam rationem habet⁵¹⁾, ille, ubi in patriam redierit, in ea jure puniendus erit, quoniam, ut jam saepius dictum est, temporaria commoratione extra territorium ab observandis legibus criminalibus patriae civitatis non liberatur. Si vero neutra civitas, neque patria, neque illa, in qua peregrinus contra tertiam aliquam civitatem

---

50) Cf. §. XI. hujus commentationis.

51) Ut Bavaria: cf. Publicationspatent. Art. 3.

deliquit, in legibus suis internationali juris communioni justam auctoritatem tribuit, de scelere commisso sermo quidem esse non potest, et facinus ejusmodi tertiae civitatis integritati periculum afferens impunitum manet. Si, ut exemplo rem illustrem, civis civitatis alicujus, quae legibus suis criminalibus civitates peregrinas contra impetus in ipsarum integritatem non tuetur, in Magno ducatu Badensi facinus ejusmodi v. c. contra Francogalliam patnaverit, ille neque in territorio Badensi, neque in patria civitate, si forte in eam reverterit, pro malefico habendus et puniendus erit, quum neque in patriam quidquam deliquerit, neque leges criminales Badenses ullo modo laeserit, quippe quae tantum civitatibus ad confederationem Germanicam pertinentibus contra impetus, qui in territorio Badensi a peregrinis in ipsarum integritatem fiant, tutelam juris praestent⁵²⁾. Itaque in hoc casu civitati laesae contra aggressorem nullum praesidium restat, nisi jus se suis ipsius viribus defendendi ac vim vi arcendi, cujus juris exercitatio tamen jam autocratia unicuique civitati, ergo tam ei, in qua facinus injuriosum patratum est, quam patriae malefici, concedenda coërcetur, neque locum habere poterit, nisi maleficus in territorium civitatis scelere suo laesae se contulerit. Neque, salva justitia, vel patriae malefici, vel ei civitati, in qua crimen commissum est, obligationem injungere licebit, maleficum civitati ab ipso laesae dedendi, quum ille contra neutrius persuasionem de jure ullo modo deliquerit. In hoc casu igitur rursus evidentissime apparet, quam contraria juris notioni ea sint principia, ad quae argumentando is perveniat,

---

52) Badensches Strafgesetzbuch, §§. 593 et 596.

qui in constituendo jure criminali tantummodo juris publici, vel principii, jura territorio affixa esse, rationem habeat.

§ XV.

Si peregrinus in civitate, in qua commoratur, vel contra civem hujus civitatis, vel contra civem tertiae alicujus civitatis, qui et ipse in hac civitate peregrinatur ac tutela legum ejus fruitur, facinus commisit, ille proxime obnoxius est hujus civitatis juri criminali, quippe quod facinore suo laeserit, et cui, quamdiu in hac civitate commoretur, obsequi debeat. Ut paucis rem expediam, in hoc casu eadem respicienda sunt, quae § XI. respicienda esse dixi, quum inter casum hic explicandum et eum, in quo maleficus in civitate peregrina contra popularem scelus admittit, mihi quidem nullum discrimen obtinere videatur, quod ad naturam juris criminalis aliquid momenti habere possit. Neque tamen ejusdem sententiae sum, cujus *Feuerbach*, qui patriae civitati jus puniendi quidem concedit in civem, qui in civitate peregrina contra popularem deliquit, idem vero ei abjudicat, si maleficus non contra popularem, sed contra alium quemlibet facinus patravit, ductus opinione, leges criminales civitatis alicujus tantum ad tuendos eos latas esse, qui tutelam earum suo jure postulare possint, neque vero hanc tutelam postulari posse, nisi a civitate ipsa, a civibus ejus, denique a peregrinis in civitatis territorio commorantibus. Secundum ejus sententiam igitur respectu civitatis patriae sensu juridico omnino non est commissum scelus, si quis, qui non est ejus civis, extra territorium a cive laesus est⁵³⁾. Nihilominus

---

53) *Feuerbach*, Lehrbuch des gemeinen in Deutschland gültigen peinlichen Rechts, Edit. XIV. Giessen 1847. §. 31; ejusdem *Kriegs des Kleinschrodischen*

tamen *Feuerbach* postulat, ut ad conservandam pacem jure gentium nixam facinus ejusmodi injuriosum a patria malefici puniatur, et quidem, quum patria vice peregrinae civitatis fungatur, secundum leges criminales hujus civitatis, contra quas delictum sit⁵⁴). Etiam arctioribus limitibus *Wens*⁵⁵) patriae civitatis jus puniendi circumscribit, quippe qui ejus leges criminales territorio severe adstrictas esse velit, et *Cosman*⁵⁶), huic opinioni omnino assentiens, inde argumentatur, respectu patriae civitatis sensu juridico prorsus non exstare crimen, si civis ejus extra territorium popularem necaverit, ergo etiam multo minus, si ille civem peregrinae civitatis interfecerit. Contra eum *Heffter*⁵⁷) rectissime contendit, jus criminale esse jus commune ad conservandam honestatem et integritatem morum in civitate omnino necessariam, cujus finis non tantum is sit, ut jura singulorum tuta praestet, itaque nullius momenti esse posse, ubi et contra quem facinus scelestum patretur. Num forte, ille gravissime indignatus sententiam de jure a se impugnata pergit, civis minus est homicida, si extra territorium caedem perpetravit, civitasve scelus ejusmodi in civitate peregrina commissum minus inhonestum habere potest, quam si intra territorium

---

Entwurfs zu einem peinlichen Gesetzbuche für die Chur-Pfalz-Bayrischen Staaten. Tom. II. Giessen 1804. pag. 5 et 6; Similem sententiam amplectitur *T. Siegenbeek* in Commentatione sua: Quid jure criminali cum philosophico tum hodierno Belgico praecipitur de puniendis factis, lege civitatis poenali vetitis, sed extra territorium ejus commissis, in Annalibus Acad. Lugd.-Bataw. 1827—1828. pag. 30.; Cf. etiam *H. A. M. van Asch van Wijck*, De delictis extra regni territorium admissis. Diss. Traj. ad Rhenum. 1839. pag. 31.

54) *Feuerbach*, Lehrbuch §. 40 et Nota. 1.

55) D. I. pag. 19—23.

56) D. I. pag. 6 et 7.

57) *Heffter*, Lehrbuch des gemeinen deutschen Criminalrechts. Halle 1833. in Nota. 2. ad §. 35. pag. 51.

factum esset? Certe nimis longe interdum honestas a jure distare cogitur! Jus criminale civitatis profluit ex persuasione, qua populus civitatem constituens de justitia imbutus est, et si quis civis extra territorium contra eam deliquit, ille eam non minus laesit, ergo etiam non minus poena dignus est, quam si facinus injuriosum in patria ipsa commisisset, neque igitur ullum discrimen esse potest, utrum contra popularem an contra peregrinum delictum sit. Ut *Abegg*⁵⁸⁾ civem extra territorium commorantem quolibet respectu potestate obligatoria legum criminalium patriae civitatis liberatum ac solutum esse vult, ita equidem, saltem quamdiu nondum expressis verbis se ex communione patriae civitatis excedere declaraverit, eum etiam extra territorium ad leges illas observandas obligatum esse censeo, ita tamen, ut ratione habita autocratiae ejus civitatis, cujus persuasionem de jure ille facinore suo proxime laeserit, concurrentibus foris, semper jus puniendi ejus civitatis, in qua scelus patratum sit, juri puniendi patriae civitatis praeferatur. Itaque omnia, quae, ubi civitatis patriae jus puniendi in cives extra territorium contra populares delinquentes demonstrare conatus sum, exposui atque protuli, et quidquid inde per argumentationem sequitur, etiam in hunc casum referri velim. Minus, quam *Abegg*, in tractanda hac quaestione secum consentit *Henke*⁵⁹⁾, qui civitati patriae jus puniendi in cives suos extra territorium delinquentes per exceptionem in eo casu concedit, si illi in fraudem legis patriam reliquerint, i. e. secundum ejus

---

58) D. I. pag. 32. 33. 36. 37. 42. 45. 46 et 93.

59) *Henke*, I. I. Tom. I. pag. 606.

sententiam, si civis ad vitandas leges criminales patriae eam reliquerit, patrato tamen facinore in patriam redierit, ut in bona pace fructus sceleris sui percipiat⁶⁰). Si vero, quod quidem Henke opinatur, principium constat, civem legibus criminalibus patriae civitatis extra territorium omnino non teneri et obligari, ne in eo quidem casu, si contra patriam ipsam facinus injuriosum committat⁶¹), haec exceptio nullo modo probari potest; civis enim facinus patravit, quod respectu legum criminalium patriae, contra quas extra territorium delinquere prorsus non poterat, scelus omnino non est, quare quaelibet poena propter ejusmodi factum ei imposita injusta esset. Minime enim consilium, quo permotus civis fines patriae civitatis relinquit, ejus legibus criminalibus, quae per se adversus civem extra territorium commorantem nihil valent, vim potentiamque reddere potest. Civis igitur, si leges patriae expressis verbis hoc constituunt, puniri quidem potest propter consilium ejusmodi facto aliquo manifestatum, minime vero propter scelus extra territorium a se commissum, ubi ille nullo modo legibus patriae criminalibus obligatus erat. Henkeio autem hoc in fraudem legis agere magni momenti videri, inde elucet, quod ille etiam alio loco⁶²) propter eandem causam a principio, jura territorio annexa esse, alioquin severissime a se observato, recedit, et quidem in eo casu, in quo civis in civitatem peregrinam se confert, ut

---

60) Ejusdem opinionis est *Th. Marezoll*, in libro: Das gemeine deutsche Criminalrecht als Grundlage der neueren deutschen Strafgesetzgebungen. Lpzg. 1841. §. 22. pag. 59 et 60; *Köstlin*, 1. 1. §. 192. pag. 746; *Mittermayer* zu *Feuerbachs* Lehrbuch des peinlichen Rechts. Giessen 1847. §. 31. Nota. II. pag. 56.

61) *Henke*, 1. 1. pag. 607.

62) *Ibidem*. pag. 608.

inde eo tutius et efficacius patriam civitatem aggredi possit, quum in hoc casu patriae severum jus puniendi in civem suum maleficum concedat. Facile apparet, quam perversa et parum congrua ex hac opinione sequantur. Etenim secundum eam, si civis demum, postquam patriae civitatis territorium reliquit, consilium sceleris contra patriam patrandi cepit, patriae non licet jus puniendi in illum exercere, sed tantum vi uti, etiamsi ipsius fundamenta civis malefici facto concussa sint; contra vero civis, si territorio nondum relicto ejusmodi consilium cepit et postea extra territorium exsecutus est, civitatis patriae juri puniendi obnoxius est.

§ XVI.

Etsi ego quoque sententiae eorum scriptorum adstipulor, qui civitati patriae jus cives suos, qui extra territorium scelus contra aliquem peregrinum commiserunt, puniendi concedunt⁶³⁾, tamen rationem, qua nonnulli eorum hoc jus puniendi demonstrare et stabilire conantur, non omnino probare ac laudare possum. *Egger*⁶⁴⁾ v. c. causam, cur in casu, de quo hic agimus, patriae civitati jus puniendi competat, inde repetit, quod illa simul cum civitate peregrina, in qua scelus commissum sit, facinoribus ejusmodi laedatur, et quod executio juris puniendi prudentiae politicae conveniat, quoniam hoc modo impunitas criminum, quam maxime fieri possit, prohibeatur, et civitates finitimae ad eandem agendi rationem

---

63) *G. A. Kleinschrod*, Systematische Entwicklung der Grundbegriffe und Grundwahrheiten des peinlichen Rechts. Tom. II. Erlangen. 1799. pag. 323; *Archiv des Criminalrechts*. Tom. VII. Halle. 1807. pag. 384 et 385; *G. J. F. Meisteri*, Principia juris criminalis Germaniae communis. Ed. VII. Göttingae. 1828. § 33 et Nota a. pag. 44.

64) D. I. pag. 49 et 50.

suo ipsarum commodo permoveantur. Partim vero, quod quidem haud difficile est intellectu, tota haec argumentatio rationibus arte politica praescriptis nititur, neque ex notione juris originem cepit, partim jus puniendi patriae civitatis non est unum atque aptissimum praesidium, quo impunitati criminum occurratur, quum illa etiam agnita obligatione patriae civitatis cives suos, qui in civitate peregrina deliquerint, huic inquirendos et puniendos dedendi prohibeatur. Etiam *Jennell*⁶⁵⁾ in casu, de quo hic sermo est, patriae civitati jus puniendi malefici vindicat, nixus sententia, quamvis civitas leges suas criminales in universum tantum eo consilio ferat, ut se ipsam omnesque homines jurium capaces in territorio suo commorantes tueatur, tamen nemini queri licere, si hanc tutelam, ubi civis ipsius extra territorium deliquerit, etiam peregrino praebeat. Porro ille censet, propter licitum commodum publicum civitati patriae commendandum esse, ut civem suum in casu ejusmodi puniat, quoniam hoc modo obligatione inquirendi, quibus legibus civitas peregrina utatur, multis magnisque difficultatibus conjuncta, liberetur; neque denique hujusmodi ratione agendi civem, qui facinus in civitate peregrina patra-verit, injuria affici, quum leges patriae civitatis sine dubio melius accuratiusque, quam peregrinae civitatis, noverit. Haec quoque ratiocinatio nequaquam respondet subtiliori intellectui juris puniendi, neque ejus origini ex intima populi civitatem constituentis conscientia et persuasionem, quid sit justum honestumque, neque denique principio, propter hanc persuasionem omnia civitatis membra jurium capacia legibus criminalibus ejus obligari. Huc accedit, quod illa omnino minus rationibus juris, quam artis politicae, nititur.

---

65) I. I. §. 30. pag. 214 et 215.

II. 1) Scelera peregrinorum contra civitatem jus puniendi sibi vindicantem ejusque cives.

§ XVII.

In tractanda hac quaestione scriptores plerumque aut omnino status extrasocialis, quem dicunt, rationem habuerunt, aut principium, jura territorio affixa esse, severe secuti sunt; sed hoc modo, quum alteri falsis praemissis niterentur, alteri relationes juris internationalis praeceptis juris publici metiri conarentur, nihil, quod probandum laudandumque sit, disquisitionibus suis eruerunt et constituerunt. *Tittmann* defendit jus puniendi in statu extrasociali, et, quum analogon ejus in civitatum rationibus internationalibus inesse arbitretur, etiam jus puniendi civitatis a peregrino extra territorium commorante laesae in maleficum, si hic scelere patrato intra territorium commoretur, quoniam civitas obligata sit omnes impetus in integritatem suam factos punire, nec quidquam in hac re intersit, utrum civis civitatis laesae, an peregrinus facinus injuriosum patnaverit, quum etiam posterior puniendus sit, pariter ac singulus a singulo in statu extrasociali ⁶⁶). *Oersted* rationem poenae esse censet necessariam obligationem civitatis se ipsam civesque suos contra quemlibet impetum tuendi, in ipsa notione civitatis fundatam, atque inde deducit jus civitatis facinora injuriosa a peregrinis extra territorium contra ipsam vel directe vel laesis civibus indirecte patrata puniendi ⁶⁷). *Siegenbeek*, qui finem civitatis eum esse censet,

---

66) Cf. *Tittmann*, d. l. pag. 17 et 18; ejusdem *Handbuch der Strafrechtswissenschaft* cet. pag. 50 et 51; *Egger*, d. l. pag. 52—54; *Jenull*, l. l. pag. 217, qui tamen civitati, in qua maleficus peregrinus patrato scelere commoratur, jus puniendi non concedit, si non civitas ipsa, sed cives ejus facinore injurioso laesi sint.

67) *Oersted*, *Ueber die Grundregeln der Strafgesetzgebung*. pag. 141; *van Asch van Wijck*, d. l. pag. 37.

ut quamlibet juris imminutionem, undecunque ingruat, a se civibusque suis arceat et defendat, in casu, de quo hic agitur, civitati a peregrino extra territorium commorante directe vel indirecte laesae propterea jus puniendi concedendum esse arbitratur, quod, quum vel singulis, si impetus in ipsos fiat, jus se tuendi competat, idem jus multo magis civitati adjudicandum sit⁶⁸⁾. Attamen in statu extrasociali de poena, quam jurisconsulti dicunt, sermo esse non potest, sed tantum de malo, quod is, in quem impetus fit, aggressori infert; etenim actio, quae in juris doctrina poena vocatur, jure nititur, et tantum a civitate, quippe quae institutio jure fundata sit, juris ipsius causa perfici potest. Illud malum, quod scriptores modo laudati poenam nuncupant, factum est, minime vero caractere juris insignitum, quam quidem naturam tum demum nanciscitur, si unicuique, qui contra jus in civitate agnitum et sancitum delinquit, tanquam necessarium se offert, si puniendus etiam necessaria obligatione ei se subjiciendi tenetur, si denique ejus executio secundum principia justitiae, ergo secundum mensuram certam objectivamque fit, nec singulorum arbitrio permittitur, ita ut illud vel non exsequi, vel exsequi, et quidem, quacunque ratione ipsis libeat, exsequi possint. Singulis vero neque huic necessariae obligationi semper et sub omnibus conditionibus auctoritatem parare contingeret, quoniam ipsorum vires physicae non sufficerent, neque mensuram objectivam definiendi mali secundum justitiam delicto optime respondentis invenirent, quoniam, quominus id ipsis succederet, jam sensu doloris laesione provocati, et

---

68) *Stegenbeck*, d. 1. pag. 16 et 33; *van Asch van Wijck*, d. 1. pag. 37 et 38.

amore aestimationeque sui ipsorum ad reactionem incitatis, impedirentur⁶⁹). Itaque in statu extrasociali de poena sermo esse nequit, utique autem vis exerceri potest, qua singulo cuique, si impetus in ipsum fiat, per jus indelebile, jus se ipsum conservandi, uti licet. Hoc jus etiam in civitate, ubi in universum singulis civibus per se sibi auxilium contra laesiones parare non licet, tamen ei concedendum erit, qui, ut res se habet in defensione sui necessaria contra impetum repentinum, a civitate tutelam juris contra aggressorem expectare nequit, quoniam haec tutela juris unicuique membro civitatis per civitatem promissa et sancita ipso momento periculi summis bonis humanis perniciem minitantis re praestari non potest. Quum igitur in statu extrasociali inter maleficum et eum, qui maleficio laeditur, tantum ratio violentiae, non juris, obtineat, ita ut laesus contra aggressorem tantum vim, non poenam, adhibere queat: ex hac conditione peti non potest analogia ad demonstrandum, civitati in peregrinos, qui extra territorium contra ipsam scelus commiserint, jus puniendi competere. Atque adeo si in statu extrasociali sive naturali jus puniendi fundatum esse posset, tamen conatus mutuam relationem civitatum ex analogia huius status dijudicandi parum aptus dicendus, ergo rejiciendus esset, quoniam in introductione demonstravimus, rationem juris inter civitates obtinere atque secundum naturam hominum et notionem civitatis obtinere debere, ac separationem sejunctionemve quandam civitatum suo quidem jure sibi locum vindicare, sed

---

69) Rossi, I. I. Lib. X. pag. 133 sqq.; C. Trummer, Zur Philosophie des Rechts und insbesondere des Strafrechts, in den Criminalistischen Beiträgen, von M. H. Hudtwalcker und C. Trummer. Tom. III. Fasc. II. pag. 118 sqq.; N. Arch. des Criminalrechts, Tom. XIV. pag. 551; Abegg, d. I. §. 16. Nota 16. pag. 19 et 20.

semper tantum tanquam momentum internationalis communionis juris et tanquam vehiculum ad assequendum consilium totius generis humani. His, qui principium, jura territorio affixa esse, sine exceptione sequuntur, facinus extra civitatis territorium contra ipsam patratum omnino non esse videtur crimen, ne tum quidem, si civis hujus civitatis, ergo multo minus, si peregrinus auctor fuerit, quoniam ex eorum opinione quum leges in universum, tum eae, quae ad integritatem civitatis tuendam datae sunt, tantum intra territorium valent, itaque extra territorium violari nequeunt. Propterea illi civitati vel directe vel indirecte laesae tantum jus se defendendi, sive contra aggressorem vim adhibendi, concedunt. Hae duae de hac quaestione sententiae, quamquam diversis principiis nituntur, tamen in universum re ipsa congruunt, atque differentia inter eas tantum in diversa nominatione praesidii ad civitatem contra ejusmodi impetus tuendam adhibendi posita est, quippe quod ex altera sententia poena, ex altera vis ad defensionem sui ipsius adhibita nuncupetur⁷⁰⁾. Itaque de jure puniendi in casu, de quo hic agitur, secundum has duas sententias proprie sermo esse prorsus non posset, atque laesiones ejusmodi extra territorium a peregrinis contra civitatem ejusque cives perfectae neutiquam essent crimina, sed impetus jus laedentes, quos vi repellere liceret. Itaque etiam *Heffter* civitati laesae in hoc casu jus puniendi denegat, quoniam hic maleficus obligatione ex lege non teneatur, postulat vero, ut civitas laesa ad satisfactionem ex jure gentium accipiendam eam civitatem adeat, in cujus territorio scelus patratum sit, ut haec secun-

---

70) *Abegg*, d. I. §. 33. pag. 50 — 52; *Homan*, d. I. pag. 42 et 44; *Wens*, d. I. pag. 52 et 54.

dum suas leges criminales, quatenus in hoc facinus quadrent, maleficium puniat, et laesae civitati tum tantum jus peregrinum maleficum jure belli tractandi concedit, si ejus patria civitas, vel ea, ex cujus territorio impetus factus sit, maleficum vel omnino non revocet, vel in revocando non simul obligationem eum ex legibus puniendi in se suscipiat. Haec sententia jam multum auctoritatis juri internationali concedit et jus belli modo ultimum refugium esse vult, attamen etiam ei falsa praesumptio fundamento esse videtur, quum Heffter eo, quod maleficum secundum leges criminales ejus civitatis, in qua ille scelus commiserit, quatenus facinus ejusmodi spectent, puniri jubet, juri belli, quod quidem, quantum fieri possit, coercere et evitare student, latum campum aperiatur, quoniam, ut supra jam demonstravimus, paucissimae civitates in legibus suis criminalibus integritati aliarum civitatum contra impetus ex suo territorio in eam directos tutelam praestant⁷¹⁾. Si vero sententiam sequemur, quamlibet civitatem permotam conscientia, se non esse rempublicam solitariam, sed membrum internationalis communionis juris, omnes civitates benemeritas et bene constitutas, tanquam personas aequalibus juribus gaudentes et autocratia praeditas, in universitatem quandam organicam comprehendentes, credere debere sibi injunctam esse obligationem, hanc persuasionem de jure etiam in legibus suis manifestandi et efficacem reddendi: in casu, de quo hic agimus, civitas a peregrino extra territorium commorante laesa violatorem integritatis suae foro delicti commissi, ergo ei civitati, in qua scelus patratum est, tan-

---

71) Heffter, Lehrbuch des gemeinen deutschen Criminalrechts. Edit. III. Halle. 1846. §. 26. Nota 2. pag. 32.

quam hominem, qui contra ejus leges criminales deliquerit, ergo tanquam maleficum, inquirendum et puniendum dedere debet. Atque etiam, si civis laesus est, vel in civitate peregrina ipsa, vel intra territorium facinore extra territorium patrato, civitati patriae civis laesi ex jure nihil aliud licet, nisi maleficum ei civitati, in qua scelus commissum est, dedere; quum ei proprium jus puniendi malefici neque ex principio, jura territorio annexa esse, neque ex principio, civem legibus patriae civitatis ubique obnoxium manere, concedi posse appareat, atque tantum ab iis scriptoribus ei vindicatur, qui etiam in statu naturali jus puniendi locum habere statuunt, et nimis libenter stabilem inconcussumque statum in jure fundatum cum violentia et jure belli commutare volunt. Codex criminalis Bavaricus peregrinos, qui extra territorium commorantes civitatem Bavaricam ejusque cives laeserint, secundum leges criminales Bavariae puniri jubet⁷²⁾; atque in universum codex criminalis Badensis cum illo congruit, quippe qui foris Badensibus praecipiat, ut in peregrinos, qui in civitate peregrina contra civitatem Badensem vel contra personas in civitate Badensi commorantes deliquerint, secundum leges criminales Badenses animadvertant, et tantum in eo casu leges criminales in civitate, ubi facinus commissum sit, valentes adhiberi jubeat, si illae poenam minus gravem malefico imponant, et civis Badensis extra territorium civitatis Badensis laesus sit⁷³⁾.

---

72) Publicationspatent. Art. 4.

73) Badensches Strafgesetzbuch. §§. 5 et 6.

II. 9) Scelera peregrinorum contra civitatem suam patriam vel aliquam tertiam civitatem eorumque cives.

§ XVIII.

Plurimi jureconsulti, qui de hoc argumento egerunt, civitati, in qua peregrinus ejusmodi patrato facinore commoratur, jus eum puniendi abjudicant, atque ego quoque facere non possum; quin huic sententiae adstipuler, quum ejus jus puniendi in hoc casu neque ex principio, jura territorio affixa esse, neque ex obligatione ex lege, cui maleficus obnoxius sit, deduci queat. Ab altera parte jus civitatis, in qua peregrinus patrato facinore commoratur, non est laesum; ab altera illi eo tempore, quo scelus admisit, ejus legibus criminalibus non erat obligatus. Quamquam vero civitas, sub cuius legum tutela maleficus ejusmodi pro tempore commoratur, non obligata est ex jure criminali contra eum agere, tamen scelus ejus in alia civitate commissum non prorsus alienum est ab ea civitate, in qua jam peregrinatur. Quaelibet enim civitas, quum jam per naturam suam ratione et jure nixam ad justitiam adjuvandam et efficacem reddendam constituta et obligata sit, impedimentum, quod autocratia et sacrosancta natura territorii ipsius jurisdictioni criminali per civitatem directe vel indirecte violatam exsequendae opponit, eo, quantum fieri potest, remove debet, quod, si scelus admissum immutat, sua sponte; si non immutat, tantum praegressa requisitione malefici legali, se paratam praebet ad maleficum civitati proxime et maxime laesae; ergo et, in qua facinus patratum est, dedendum. Deditionem ejusmodi justam esse, jam sequitur ex agnita autocratia civitatis, in qua delictum commissum est, nec quidquam refert, num civitas illa

ipsa, an persona aliqua tutela legum criminalium ejus directe vel indirecte fruens, an denique tertia aliqua civitas, ne ea quidem excepta, in qua maleficus jam patrato facinore commoratur, scelere isto laesa sit, nisi quod in hoc postremo casu maleficus tum tantum dedendus erit, si civitas, in qua crimen commissum est, axioma, cuilibet civitati, tanquam membro communionis civitatum autocratia instructo, a qualibet civitate tutelam juris contra impetus ex ipsius territorio in illam directos praestari debere, in legibus suis criminalibus agnoverit et, ut par est, respexerit. Negari quidem non potest, hoc principium contradicere legibus et praecipue praxi multarum civitatum Europae, imprimis Angliae, in qua civitate vel gravissimum scelus extra Angliae fines admissum prorsus a civitate Anglica alienum esse et omnino non exstare existimatur, quamobrem auctor ejus neque punitur, neque, etiamsi ejus deditio legitimo modo postulata sit, civitati scelere illius laesae deditur, exceptis iis casibus, in quibus Anglia ex pactionibus specialibus cum nonnullis civitatibus initis ad maleficos ejusmodi dedendos obligata est. Haec sentiendi agendique ratio, quod quidem hoc loco copiosius exponere non erit opus, toto coelo a jure internationali distat, et civitatum studio se ab aliis separandi et tantum suis commodis consulendi ita favet, ut evidentissime appareat, progressum in cultu animorum eoque magis magisque excultam ideam communionis civitatum omnes civitates bene moratas ac bene constitutas in universitatem quandam completentis, saltem respectu juris criminalis, in Anglia adhuc omnino desiderari. *Tittmann*, qui in casu, de quo hic sermo est, civitati, in quam peregrinus maleficus admisso crimine se contulit, jus cum puniendi in universum denegat, tamen se-

cundum analogiam status extrasocialis, in quo singulus quisque ab aliis contra maleficum auxilio vocari possit eoque jus adipiscatur jus puniendi, quod laeso competat, ejus nomine exercendi, ex eadem causa etiam cuilibet civitati jus poenae expetendae tribuere vult⁷⁴⁾. Attamen statum extrasocialem statui in jure fundato directe oppositum esse, ergo in illo minime de jure puniendi, sed tantum de vi exercenda sermonem esse posse, me in § proxime antecedente demonstravisse arbitror. Sublata autem propositione majore etiam conclusio tollitur. *Egger* civitati, in qua maleficus peregrinus scelere jam in alia civitate admissio commoratur, jus eum puniendi inde vindicare conatur, quod ei officium et propterea jus quoque sit se contra pericula futura, quae ab ejusmodi violatore legum imminere possint, illo puniendo tuendi⁷⁵⁾. Haec sententia fundamento utitur theoria praeventionis a *Grolmannio* proposita, quam rejiciendam esse viri juris periti jam pridem declaraverunt. *Egger* ipse quoque quasi sentiens, ea, quae ad jus puniendi ei civitati, in qua maleficus jam patrato scelere commoretur, vindicandum attulerit, non sufficere, hoc modo in argumentatione sua pergit: Jus civitatis maleficum peregrinum in territorio suo commorantem puniendi legitimum esse, quoniam ille sub conditione poenae luendae in territorium civitatis admissus sit, si quidem antea illi legibus civitatis monstratum sit, quid ipsum, si in territorio hujus civitatis deprehensus sit, maneat, ille igitur in fines civitatis vere intrans hoc ipso actu jurisdictioni criminali civitatis, in qua jam commoretur, sua sponte se subje-

---

74) D. I. pag. 23 et 24.

75) D. I. pag. 53. seq.

cerit⁷⁶⁾. Contra hanc argumentationem Eggeri modo commemoratam mihi monendum est, ab altera parte maleficum legibus criminalibus civitatis, in qua jam versetur, tempore sceleris in alia civitate commissi non obligatum fuisse, ergo eas neque laedere neque ad reactionem contra se incitare potuisse, id quod in hac quaestione maximi momenti est, ab altera parte, mea quidem opinione, jus criminale ad fictiones ejusmodi admittendas omnium minime aptum videri. Etiam *Steltzer* sententiae a me defensae adstipulatur, attamen civitati, in quam maleficus peregrinus patrato facinore se contulerit, secundum principia juris in eo casu in illum jus puniendi competere arbitratur, si ille postea intra fines hujus civitatis scelus committat, quod non minus grave vel etiam gravius sit, quam quod antea in alia civitate patnaverit, quoniam concurrentibus jam duobus sceleribus, non aptum sit a malefico se junctam poenam utriusque exigere, sed levius crimen ita tantum respiciendum sit, ut in puniendo crimine principali ratio ejus habeatur et maleficus propter illud jam graviore poena afficiatur⁷⁷⁾. Intelligi vero non potest, quomodo civitas, cui jus scelera a peregrinis extra territorium perpetrata puniendi in universum denegatur, idem jus eo adipisci possit, quod peregrinus postea intra territorium hujus civitatis delinquit, quum, quae *Steltzer* ad probandam opinionem suam affert, tantum in eum casum quadrare videantur, si singula crimina in ea civitate, in qua maleficus postea degit, admissa sint, eoque ipso ejus

---

76) *Egger*, d. 1. pag. 56 et *Abegg*, d. 1. § 40. pag. 57.

77) *C. J. L. Steltzer*, Kritik über des Freiherrn von Eggers Entwurf eines peinlichen Gesetzbuchs für die Herzogthümer Schleswig und Holstein. Altona, 1811. Pars I. pag. 87 et 88.

jurisdictioni criminali competant⁷⁸⁾. Codices criminales Bavaricus et Badensis ab altera parte quidem sententiae a me propositae assentiri videntur, quum in neutro quidquam constitutum sit, quo civitati, in qua maleficus peregrinus postea degat, jus poenas sceleris extra territorium commissi ab eo expetendi concedatur; ab altera parte vero ab ea discrepare, quum ne obligationem quidem civitatis ejusmodi maleficos peregrinos ei civitati, in qua deliquerint, dedendi agnoscant et sanciant; qui defectus tamen inde ortus sit, quod civitates Bavarica et Badensis probabiliter de pactionibus a se cum aliis civitatibus de deditione ejusmodi initis nihil derogare, neque in universum quidquam de hoc argumento, quippe quod potius ad jus gentium pertineat, in codices suos criminales recipere voluerint⁷⁹⁾.

Propositis jam perpensisque quaestionibus gravissimis juris criminalis, quatenus ad jus internationale majoris momenti sint, persuasissimum mihi quidem est, me argumentum meum neutiquam omnibus numeris et partibus pertractasse, sed potius multa huc pertinentia silentio praeteriisse, sed excusationi mihi fore spero, partim quod res externae mihi ad perficiendam hanc commentationem haud multum temporis concesserint, partim idque praecipue, quod, quum semper principia stabilia proponere ac per totum opusculum tenere et probare studuerim, eo facilius mihi ignosci possit, si eadem

---

78) *Abegg*, d. l. pag. 56. Nota. 61.

79) Cf. *W. Thilo*, *Strafgesetzbuch für das Grossherzogthum Baden* cet. Nota ad § 7.

non per minutissima quaeque persecutus sim, quo manifestius jam ipsa hujus commentationis inscriptione indicaverim, mihi non propositum fuisse, argumentum ita absolvere, ut non multa addi possint. Utique vero maximo gaudio mihi erit, si tota ratio a me inita jus criminum respectu juris internationalis contemplandi et constituendi a viris hujus rei peritis probabitur, etiamsi illi singulis partibus opusculi mei non ubique et omnino adstipulentur.

Sententiae controversae.

- I.** Scelus in navi, quae in alto versatur, commissum ad jurisdictionem criminalem ejus civitatis pertinet, cujus vexillum navale navis gestat.
- II.** Scelus loco nullius civitatis auctoritati subjecto patratum ejus civitatis, cujus civis maleficus est, jurisdictioni criminali competit.
- III.** Exstat jus criminum internationale.
- IV.** Quae civitas non solum suis ipsius rebus et communi omnium civium saluti diligentissime consulit, sed etiam studium rationem jure nixam cum aliis civitatibus ineundt, sive jus internationale condendt, manifestat, ea quam maxime evoluta et exulta est.
- V.** Exterritorialitatem, quam dicunt, comitatus legatorum jus internationale non postulat.
- VI.** Peregrinus etiam juri consuetudinario civitatis, in qua commoratur, obsequium debet.
- VII.** Axioma, quod Montesquieu proposuit, tamdiu tantum civem civitatis legibus obligari, quamdiu in civitate ipsa degat, rejiciendum est.

- VIII.** In servitutibus publicis praesumptio pro libertate etiam magis valet, quam in servitutibus juris privati.
- IX.** Falsum est, summum civitatis finem eum esse, ut singulis quibusque civibus eorumque bonis contra omnes laesiones tutelam praestet.
- X.** Recte se habent, quae Gajus in libro quarto commentariorum in institutiones dicit: „Romani maxime sua esse credebant, quae ex hostibus cepissent; unde in centumviralibus judiciis hasta praeponitur.“
- XI.** Fons principalis totius juris privati veterum Rossorum sunt consuetudo et mores.
- XII.** Judicium duodecimvirale, cujus in antiquissima Prawda Rossica mentio fit, non erat arbitrorum judicium.
- XIII.** Institutio populi in legibus criminalibus commendanda est.
- XIV.** Non exstat culpa dolo determinata.
- XV.** Exstat conatus culposus.

